

Sobre l'ambigüitat i el reformisme

★ **CONTRAPODER**
OBREER

**Crítica a la difusió de la consigna
“Poder Popular”
al si dels moviments socials**

INTRODUCCIÓ.....	Pàg. 3
1. COL·LECTIUS QUE PROMOUEN LA CONSIGNA “PODER POPULAR” I LES CONCEPCIONS QUE EN TENEN.....	Pàg. 3 a 7
2. RESUM I PRIMERA REFLEXIÓ SOBRE LES IDEES-FORÇA RESPECTE EL “PODER POPULAR” D’AQUESTS COL·LECTIUS.....	Pàg. 7 a 11
3. RERE LES PASES XILENES: ORIGEN DE LA CONSIGNA “PODER POPULAR” I ALGUNES REFLEXIONS RELACIONADES AMB ELS DISTURBIS DE SALOU.....	Pàg. 11 a 14
4. EXPOSICIÓ I REFLEXIONS SOBRE EL DEBAT, AL SI DE L’ANARQUISME LLATINOAMERICÀ, RESPECTE LA CONSIGNA “PODER POPULAR”.....	Pàg. 14 a 19
5. EXPOSICIÓ I REFLEXIONS SOBRE EL DEBAT, AL SI DEL MARXISME LLATINOAMERICÀ, RESPECTE LA CONSIGNA “PODER POPULAR”.....	Pàg. 19 a 21
6. EXPOSICIÓ I ANÀLISI DE POSSIBLES CONSIGNES ALTERNATIVES: “PODER OBRER I POPULAR”, “PODER OBRER” I “CONTRAPODER OBRER”.....	Pàg. 21 a 25
7. CONCLUSIONS.....	Pàg. 26

Imatges portada:

1. Pancarta xilena a manifestació durant el període de la Unidad Popular als anys setanta.
2. Pancarta italiana de l’organització d’extrema-esquerra “Potere Operaio” (Poder Obrer) activa entre els seixanta i setanta.
3. Dibuix aparegut com acompanyament de l’article Desmitificando la trampa del poder popular, una crítica desde la anarquia de Polke i publicat al periòdic anarquista xilè El Amanecer.
4. Muntatge amb el logotip de la madrilenya Asociación Universitaria Contrapoder on s’hi ha afegit a sota la paraula “Obrer”.

Nota: Aquest text ha estat escrit per Oleguer Vall Font, company afiliat a la CNT de Martorell, discutit i aprovat, després d’algunes rectificacions, com a opinió d’aquest sindicat.

INTRODUCCIÓ

Una consigna és “una fórmula breu que s'utilitza com a expressió d'una idea política”¹, és a dir, és sempre una reducció de la complexitat d'un conjunt d'idees que expressen una determinada concepció de com hem de relacionar-nos amb els demés (la política, en el seu sentit més genèric, al cap i a la fi tracta d'això) amb fins exclusivament propagandístics. Aquesta “reducció de la complexitat” es fa, en determinades circumstàncies, necessària doncs a fi de fer una crida a la mobilització, en un moment donat, no podem difondre textos massa farragosos sinó idees senzilles que puguin ser ràpidament difoses.

Ara bé, això no vol dir que no haguem de construir espais on poder reflexionar sobre el significat més profund d'aquestes consignes que s'han llançat, veure si aquesta “reducció de la complexitat” que s'ha fet és la síntesis² adequada o si, pel contrari, té conseqüències polítiques indesitjables. Creiem que si arribem a aquesta segona conclusió l'única solució passa per substituir aquesta consigna per una altra, per una “reducció de la complexitat” més adient.

L'objectiu d'aquest text dels/les anarcosindicalistes martorellencs/ques és, precisament, construir un espai de reflexió sobre la consigna “Poder Popular” que des de fa alguns anys s'ha començat a utilitzar per part d'alguns col·lectius de l'esquerra autònoma i llibertària de Barcelona i alguna organització de l'Esquerra Independentista catalana. A la vegada, però, forma part del bagatge ideològic d'alguns partits de l'esquerra institucional a nivell estatal.

Membres i simpatitzants de l'Ateneu La Base, el 14 de febrer de 2016, amb la consigna “Poder Popular” encapçalant una manifestació d'homenatge a Pablo Molano. Aquesta va culminar amb l'okupació de la nova Rimaia.

1- Col·lectius que promouen la consigna “Poder Popular” i les concepcions que en tenen.

a) **Ateneu Cooperatiu La Base:** És una entitat del Poble Sec (Barcelona) que va sorgir amb posterioritat a les mobilitzacions del 15-M. Han utilitzat profusament aquesta consigna (amb especial intensitat en els homenatges a Pablo Molano a través de plantilles, càntics, pancartes etc.). Fins i tot la premsa burgesa, “El Periódico”, en una notícia de l'onze de juny de 2016, titulada *L'Ateneu Cooperatiu La Base okupa l'abandonat Institut Botànic del Poble-sec*, es fa ressò de que “Poder Popular” és el lema de l'entitat. A la pàgina web de l'Ateneu La Base es parla de que “l'apoderament³ popular” és “crear les bases per a una transició col·lectiva cap a altres formes de viure” entenent-ho com un procés per anar trencant la dependència del Mercat i de l'Estat, dotant-se d'una “infraestructura econòmica autogestionada”, la creació de llaços comunitaris al barri i construir una posició política pròpia participant als conflictes socials, tant barrials com de ciutat.

1- Definició extreta de Google.

2- Lògicament, en una síntesis, hi haurà aspectes als que es donarà més importància que a d'altres i això dependrà d'una determinada postura ideològica, de la voluntat de corregir les asimetries presents a la societat o de perpetuar-les.

3- El concepte “apoderament” té un origen diferent del de “Poder Popular” que es remunta, segons alguns autors, a la educació popular de Paulo Freire als anys 60 i les seves campanyes d'alfabetització. Però no fou utilitzat per primer

cop, en la seva versió anglòfona “empowerment”, fins l'any 1976 a la obra de Barbara B. Salomon “Black Empowerment” on es presentava una “metodologia de treball” amb comunitats afroamericanes marginades.

Actualment és utilitzat dins el marc teòric dels programes de desenvolupament de les Nacions Unides i el Banc Mundial per a les dones i altres col·lectius definits com a vulnerables. Max Weber, sociòleg alemany, a la seva obra “El Polític i el Científic” diferenciava clarament entre aquestes dues

Cartell d'Embat (Organització Llibertària de Catalunya) que són els anarquistes catalans promotors del "Poder Popular".

Mural a la façana del Centre Social Autogestionat "Can Vies" de Sants (Barcelona) amb el lema "Poder Popular" (en van realitzar reproduccions limitades, amb la firma de Rob Black Block, sobre tela i paper per autogestionar-se).

b) La Rimaia: La nova Rimaia es va okupar en els actes d'homenatge a Pablo Molano, segons la seva pròpia web poderpopular.wordpress.com es tractaria de construir un *"espai d'autonomia i llibertat i potència col·lectives"*.

vocacions. És problemàtic confondre ambdues? Resulta problemàtic utilitzar un concepte provinent de les ciències socials com a consigna política? A les ciències socials sempre es corre el risc d'objectivar (transformar en objectes) els subjectes d'estudi encara que s'utilitzin metodologies qualitatives.

Pel què fa a l'ús que avui en dia es fa d'aquest concepte, Maria Virginia Betancor, treballadora social uruguiana, ens recorda, a l'article *Empoderamiento: ¿una alternativa emancipatoria?*, que (respecte l'apoderament) s'acostuma a parlar d'un "poder intrínsec" que els individus han de desenvolupar i ens recorda que, com deia M. Foucault, els defensors del control social busquen promoure els temes de l'automotivació capaços de produir un autogovern intern. És a dir que, **respecte el concepte d'apoderament, no sabem si estem parlant d'un poder alternatiu o d'una interiorització, amb les seves característiques, del poder establert.** No sabem, per tant, si estem objectivant a qui ens referim doncs l'ambigüitat del terme no ens permet conèixer la direcció en la que es produeix el procés. Tenint en compte que, en el cas que estiguéssim parlant de la segona situació, aquest "apoderament" tendria a "objectivar" els individus o grups socials.

c) Can Vies: Aquest Centre Social del barri de Sants, okupat el 10 de maig de 1997, té a la seva façana un mural presidit pel lema "Poder Popular". Després de l'intent de desallotjament, del 26 de maig de 2014, va aparèixer un article a la web "Regeneración Libertaria" titulat "Can Vies. Poder Popular o insurreccionalismo" on s'afirma, respecte als disturbis que es van produir al barri de Sants, com a conseqüència de l'intent de desallotjament, que aquests van tenir més acceptació social gràcies al teixit social que Can Vies ha contribuït a construir.

Hem d'entendre, doncs, que aquest teixit social és el que entén Lusbert (l'autor de l'article) com a "Poder Popular" al que contribueix Can Vies i que reflexa el mural que ell també cita. Precisament l'article està concebut com una crítica a l'insurreccionalisme anarquista (que, en principi i segons els seus crítics com Lusbert, descuida la construcció d'aquest teixit social prioritant la violència revolucionària). Així Lusbert afirma que *"la violencia revolucionaria será una táctica efectiva en cuanto exista un tejido social y una organización popular que la articule"*.

d) Embat (Organització Llibertària de Catalunya): Aquesta és una organització política anarquista d'àmbit català, de recent creació, que utilitza, en nombrosos dels seus escrits i té com a lema el "Poder Popular". Entenen aquest concepte com una *"estratègia política que és prefigurativa del socialisme"* i té, segons aquesta organització, com a subjecte les "classes populars". Segueixen comentant que enfonsa les seves arrels a la Llatinoamèrica dels anys seixanta que, a la seva vegada, té un origen en la consigna "Tot el Poder als Soviets" de Lenin. Ac-

Quin sentit té, avui dia, que l'esquerra revolucionària utilitzi un concepte que forma part del bagatge teòric del Banc Mundial i les Nacions Unides? No estarem d'acord, a cas, que són institucions que, més aviat, tendeixen a afavorir aquest segona situació? O és que potser és un concepte "en disputa" i s'ha d'iniciar un combat ideològic per reapropiar-s'el? No s'hauria de substituir per un altre?

Mikhail Bakunin deia que en la seva versió de la filosofia dialèctica de Hegel hi predominava la negació, segurament degut a l'assimetria existent entre els diferents "llocs d'enunciació". És a dir, que el principal esforç que hem de fer és el de negació perquè s'ha d'impugnar una totalitat que ens ofega, un "lloc d'enunciació" de conceptes més aclaparador que el nostre. Aquest "lloc d'enunciació" és el Banc Mundial i l'FMI i el concepte "l'apoderament" en el cas que ens ocupa.

El fet de que sigui més aclaparador fa que hi hagi una assimetria desfavorable a l'intent de reapropiar-nos-el i haguem de fer, com deia Bakunin, una negació d'aquest. Finalment comentar que, respecte l'"apoderament", sembla ser que l'Ateneu La Base l'hi ha afegit l'adjectiu "popular" i l'utilitza indistintament al de "Poder Popular" com si fossin sinònims quan, com veurem més endavant i com hem dit al principi d'aquesta nota al peu, tenen un origen diferent.

tualment i, segons ells, “Poder Popular” serien el conjunt de moviments socials com, per exemple: l’Obra Social de la PAH i els seus edificis ocupats, la marea verda de Balears, el Comitè de Vaga de Panrico etc.⁵

Podem veure com opera aquest concepte, en l’anàlisi d’una conjuntura concreta, a un article d’un dels militants d’Embat titulat “*Cap a la construcció del Poder Popular. Reptes i riscos del cicle electoral*” on s’afirma que “(...) *el nostre projecte de poder popular, no pretén crear organitzacions civils que serveixin com a bases de suport al govern, sinó l’organització directa del poble que li serveix per a socialitzar aquest poder.*”⁶

Embat és la versió catalana de les organitzacions anarquistes “específistes”, sobretot llatino-americanes com la Federació Anarquista Uruguaya (FAU), que són aquelles que rebutgen la organització en grups d’afinitat i funcionen per agrupacions territorials i comissions temàtiques, de forma similar a un partit polític (en aquest sentit).

e) Endavant (Organització Socialista d’Alliberament Nacional): És una organització política estratègica de l’Esquerra Independentista fundada l’any 2000. Tot i que normalment el concepte clau a què fa referència és la “Unitat Popular”⁷ puntualment ha utilitzat el concepte de “Poder Popular”. Pel què hem pogut constatar, almenys amb cert contingut de reflexió teòrica, ha estat en dues ocasions: En un document, de gener de 2012, titulat “*Poder Popular contra la UE i els estats capitalistes*” i en unes jornades a l’Ateneu Harmonia del barri de Sant Andreu (Barcelona) titulades “*Des dels barris a la ciutat,*

Cartell de les jornades d’Endavant a l’Ateneu Harmonia de Sant Andreu (octubre de 2015) on s’utilitza la consigna “Poder Popular”.

construïm el poder popular” del 2 i 3 d’octubre de 2015.

En el primer document no es fa una definició del concepte però es fa una crida a la “*creació d’òrgans de poder popular en totes les seves expressions*” i es fa referència a que la “Unitat Popular” és el mecanisme per a la construcció del “Poder Popular”.

Respecte el document sobre les jornades de Sant Andreu s’apunten algunes idees (sovint contradictòries) que s’ha d’entendre que no són necessàriament, i en la seva globalitat, d’Endavant sinó fruit de les reflexions dels diferents participants en un acte que, entenem, era obert (de fet, hi havia ponents de diferents col·lectius no estrictament de l’espai polític de l’Esquerra Independentista):

Es pregunten sobre quines institucions de “Poder Popular” s’han de crear, des de la base, “*que desbordin les institucions de l’Estat a nivell municipal*”, s’afirma que un “poder popular” no es pot construir des de les institucions i que aquest fa de contrapès, hi ha qui parla de “poders populars” perquè tota concentració de poder és perillosa, s’afirma que el “poder popu-

4- Això significa que anticipa les característiques del socialisme dins la mateixa societat capitalista.

5- D’aquesta definició es desprèn que Embat considera que els mateixos moviments socials són “Poder Popular” en si. Per a Raúl Zibechi, teòric dels moviments socials uruguaià, un moviment social no és, en si, un “Poder Popular”, no és un “òrgan de Poder Popular”. Per tal de que es transformi en aquest ha d’exercir un poder concret, en un territori determinat (ja sigui més gran o més petit) alternatiu a l’Estat-Capital.

Zibechi posa com exemple el “Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra” (MST) de Brasil que té varis assentaments (on hi viuen uns 2.000.000 de persones) dins dels quals les assemblees del moviment són l’única autoritat; decidint sobre com s’educa, què es cultiva, la distribució de l’espai etc. L’únic que s’hi acostaria creiem, dels exemples exposats per Embat, encara que a un nivell més micro, serien els edificis ocupats doncs la seva gestió quotidiana si està en mans dels seus ocupants. No, en canvi, la fàbrica de Panrico o els centres d’ensenyament a Balears que no van arribar a funcionar en règim d’autoestímul.

6- Per una banda aquesta definició sembla construir una oposició amb l’administració capitalista, independentment de

qui la gestioni, però per l’altra quan parla de “socialitzar aquest poder” sembla dir que es socialitza el poder que “ja hi ha establert”, és a dir que, a l’igual que amb el concepte “apoderament”, no sabem si estem parlant de la socialització d’un poder alternatiu o de la interiorització “popular” del poder actual.

7-Per llegir una crítica a la idea de “Unitat Popular” i la participació d’Endavant en ella, es pot llegir VALL, OLEGUER *Unitat Popular o Convergència Anticapitalista: Reflexions entorn un debat sobre com contribuir a l’articulació dels moviments socials.*

8- La primera contradicció que veiem en el plantejament d’Endavant, al primer document que hem citat, és l’afirmació que la “Unitat Popular” és l’instrument per a construir el “Poder Popular”. Si bé és cert que Endavant aposta genèricament perquè la Unitat Popular graviti fora de les institucions, segons l’opinió d’Oleguer Vall a *Unitat Popular o Convergència Anticapitalista*, la concreció pràctica d’aquesta idea, les Trobades d’Unitat Popular (TUP), ha tingut més un caràcter de fòrum de discussió i crítica i no pas d’instrument per a l’inici de mobilitzacions.

Tenint en compte que Raúl Zibechi (com comentàvem a la nota al peu 5) afirma que s’ha de tenir cert control del territori

La consigna "Poder Popular" està al centre de la polèmica entre "pablistes" i "errejionistes" de Podemos. Els primers la defensen, els segons la rebutjen.

lar" ha d'acabar substituint al poder burgès i capitalista, s'afirma que el "poder popular" s'entén acceptant que el subjecte de canvi és la classe treballadora i també es diu que el fet que el control de l'educació el tingui l'Estat "ens aboca a la lluita institucional i no al poder popular."⁸

f) Podemos (alguns sectors): Es tracta d'un partit polític, fundat el gener de 2014, liderat per Pablo Iglesias Turrión. La consigna "Poder Popular" està al centre de la polèmica actual entre "pablistes" i "errejionistes" doncs mentre els primers l'entenen com el necessari substitut de l'antiga "Si Se Puede" vinculant-la a la necessitat de "recuperar el carrer", treballant colze a colze amb els moviments socials, els segons entenen que aquesta consigna expressa certa cultura "resistencialista" de l'esquerra que impediria construir un projecte transversal i de majories. Aquest gir de Pablo Iglesias i els seus seguidors, que semblen ser conscients dels perills d'una excessiva institucionalització, sembla

(arrabassat a l'Estat-Capital s'entén) perquè un moviment social passi a ser un "òrgan de Poder Popular", no es pot afirmar que la Unitat Popular (tal i com l'entèn Endavant a través de la TUP) sigui el mecanisme per crear el "Poder Popular" si ni tan sols es planteja, dins dels seus objectius, l'inici de mobilitzacions que és el que podria desembocar, en el seu punt més àlgid, en formes de control del territori oposades al domini de l'Estat-Capital.

En quan al segon document, una persona afirma que les "candidatures" són una eina del "Poder Popular" el que contradiria el plantejament de Raül Zibechi (doncs aquest afirma que el "Poder Popular" és oposat al control de l'Estat-Capital i una candidatura en pretén la seva gestió a nivell municipal). Una altra persona afirma que l'Estat garanteix un accés universal a l'educació mentre que les

acostar-se al sector "anticapitalistes" de Podemos, produint un gir cap a l'esquerra de la formació morada, estrenyent els llaços amb Izquierda Unida.

En un llibre dedicat a aquesta corrent de Podemos, titulat *Anticapitalistas en Podemos: Construyendo Poder Popular*, s'afirma sobre el "poder" que "(...) al contrario que otras épocas no existen contra-poderes como para cuestionar la capacidad de gobierno del Estado". Del que sembla desprendre's que l'aposta electoral és una conseqüència d'aquesta debilitat, de que apareix davant la incapacitat dels moviments socials per fer-se amb el control de la situació i produir canvis profunds.

Per altra banda, un article dels secretaris d'organització d'Aragó i Andalusia, titulat *Un Podemos para construir poder popular*, afirma que aconseguir el govern no és el mateix que aconseguir el poder i que es necessita uns moviments socials forts així com conquerir l'hegemonia a la societat civil. Afirment que s'ha d'estimular la participació de les classes treballadores i populars (fent especial èmfasi en les primeres) i entenen que el moviment popular s'ha de transformar en poder real.⁹ Així doncs, a grosso modo, aquest "Poder Popular" del que parla l'article va lligat, indefectiblement, a l'enfortiment dels moviments socials i a cert paper capdavanter de la classe obrera.

Respecte la composició sociològica d'aquest "Poder Popular" hi ha unes reflexions interessants, que no vol dir que les compartim, al document "*Organicemos el Poder Popular y la Revolución*" editat per "*Podemos por el Socialismo*" (corrent interna vinculada al trotskisme d'Alan Woods) concretament s'afirma el paper

cooperatives tindrien un accés restringit. Això impediria (com es diu més endavant) el "Poder Popular" a l'educació i faria necessària la "lluita institucional", també s'afirma que això es podria solucionar amb subvencions. Aquest argument no té en compte el funcionament d'algunes "Escoles Lliures" com Paidea a Extremadura que s'autogestionen (sense rebre subvencions) mitjançant mecanismes com les "quotes de solidaritat" o el recolçament del moviment anarquista, afirmant que ningú es queda sense anar a l'escola per motius econòmics (fet que contradiria l'accés restringit a les cooperatives a que fan referència a les jornades). Així aconseguixen mantenir la independència pedagògica sense deure-li res a l'Estat ni estar condicionats per ell. Seria, si acceptéssim les definicions d'aquestes jornades

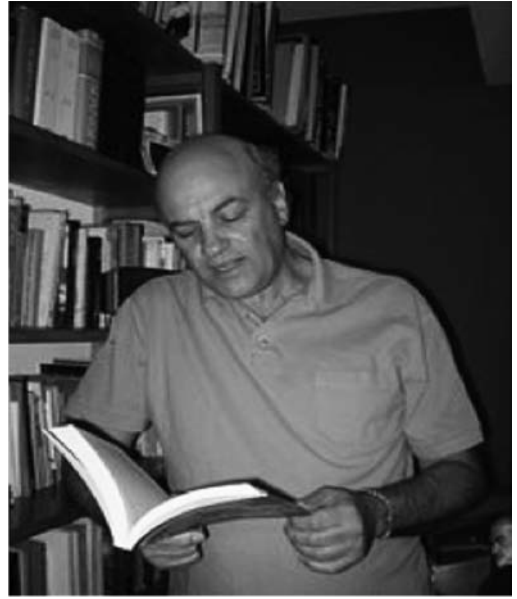
capdavanter de la classe treballadora però es té una visió optimista sobre els “petits propietaris i professionals” dels quals s’afirma que, objectivament, comparteixen interessos amb els treballadors a l’estar igualment sotmesos al dictat dels bancs i la gran empresa. Per tant, entenen que aquest “Poder Popular” està format pels treballadors, d’una banda, i els petits propietaris i professionals, de l’altra, amb un paper capdavanter dels primers.

2- Resum i primera reflexió sobre les idees-força respecte el “Poder Popular” d’aquests col·lectius.

A nivell general es pot dir que tots els col·lectius esmentats comparteixen la idea de que el “Poder Popular” és quelcom diferent de les institucions de l’Estat capitalista i neix, en certa manera, oposat a elles. Alguns parlen de “bases”, de “teixit social”, “organització directa del poble” o de quelcom que “fa de contrapès” i ha d’acabar substituint al poder capitalista.

Però alguns d’aquests col·lectius no han relacionat clarament el “Poder Popular” amb la territorialitat, amb el control efectiu d’espais arrabassats a l’Estat-Capital com fa l’uruguaià Raúl Zibechi (no ens referim a que no ho hagin practicat sinó a que no ho han teoritzat de forma clara). Aquest és un tema cabdal que d’alguna manera creiem que senyala certa impotència (o interès) per part de qui teoritza des d’un continent on el control, per part de l’Estat, del conjunt del territori sota les seves fronteres és més aclaparador que a Llatinoamèrica.

En aquesta regió de l’altra banda de l’Atlàntic, la capacitat de mantenir el “monopoli de la violència en un determinat territori”, que seria la definició weberiana d’Estat, és menor degut a que aquests Estats tenen una infraestructura institucional més precària. Això constitueix una oportunitat

Raúl Zibechi, teòric dels moviments socials uruguaià, relaciona clarament el “Poder Popular” amb el control territorial arrabassat a l’Estat-Capital, a diferència d’alguns dels col·lectius que hem analitzat.

pels moviments socials contestataris de constituir-se en poders alternatius allà on l’Estat no arriba. Sovint és una qüestió de pura necessitat, d’autocontruir serveis públics que l’Estat no ofereix.

En canvi a Europa occidental no només els Estats tenen un “monopoli de la violència” més efectiu sobre el territori sinó que a més a més l’extensió de l’Estat del Benestar va tenir la contrapart negativa d’arrabassar al moviment obrer la gestió de serveis públics que funcionaven de forma “cooperativa” i “mutualista” estant sota el seu control.¹⁰

d’Endavant, una forma de “Poder Popular” en educació. Es podria objectar que es tracta d’una experiència petita però és que, de totes maneres, no es pot renunciar al “Poder Popular”, segons la seva definició, a l’ensenyament públic doncs, en un moment àlgid de mobilitzacions, es podria arribar a ocupacions i altres formes de pressió que obligués a l’Estat a acceptar formes de cogestió o inclús d’autogestió (“òrgans de poder popular” que diria Zibechi).

L’argument demostra, per tant, poca confiança en la força de la gent. De totes maneres, hem de reconèixer que no sabem fins a quin punt Endavant comparteix les opinions individuals recollides al seu segon document.

9- No expliciten de quina manera, no hi ha una discussió com la plantejada per Raúl Zibechi.

10- Hi ha alguns països del nord d’Europa on hi ha sistemes de cogestió d’alguns serveis públics. Per exemple a Suècia els anarcosindicalistes reformistes (són el referent suec de la CGT) de la SAC (Sveriges Arbetare Central Organisation – Organització Central de Treballadors de Suècia) gestionen el sistema de l’atur amb la col·laboració de l’Estat a l’igual que els altres sindicats. Si això significa cert control obrer o certa cooptació de l’Estat és un tema a analitzar: a diferència de l’Estat Espanyol l’afiliació sindical a Suècia ronda el 80% però, evidentment, es tracta (en la seva majoria) de sindicats burocràtics. De totes maneres, segurament, l’Estat sigui encara més burocràtic, per tant, no serien més propenses les bases d’aquest sindicat a poder passar de la cogestió a l’autogestió (sobrepasant les seves directives) que si aquests serveis estiguessin només en mans de l’Estat?

Rosa Luxemburg (1871-1919), referent del marxisme revolucionari no leninista, va analitzar com el fet que les institucions capitalistes estiguessin gestionades per aquells qui diuen tenir-ne uns valors diferents produïa vacil·lacions i dubtes entre el proletariat.

En paral·lel a la imposició de les receptes neoliberals als nostres països, que tendeixen a desmantellar els “Estats del Benestar”, és molt probable que vagin quedant “espais buits” en la prestació de serveis públics essencials col·locant-nos en la disjuntiva de que aquests siguin ocupats per la iniciativa privada o que funcionin en règim d'autogestió pels seus treballadors.

Si aquesta primera disjuntiva es resol en contra de la segona opció, degut a la debilitat del moviment obrer i social com està passant, l'única solució serà crear-los “a la perifèria del sistema” però això no vol dir, ni molt menys, que ens haguem de conformar amb aquesta situació, que l'hem d'entendre com a provisional, sinó que ha de servir com a una acumulació d'experiència (de gestió) a fi de preparar l'autogestió revolucionària d'aquells que han estat ocupats per la iniciativa privada.

Per exemple, no és el mateix l'ocupació de l'Hospital General de la localitat grega de Kilkis, el 20 de febrer de 2012, i la seva posada en marxa en règim d'autogestió (control arrabassat a l'Estat¹¹) que la clínica autogestionada de Elliniko creada pels propis treballadors (“a la perifèria del sistema”, per tant).

La relació entre aquestes iniciatives “a la perifèria del sistema” (també anomenades “societats paral·leles”) i el “poder popular” és

analitzada per Lusbert a l'article “*Sociedades paralelas y poder popular*”, publicat a la web de la Cooperativa Integral Catalana, on afirma que si aquestes no tenen una vinculació efectiva amb el conflicte de classes només seran una forma d'aïllar-se, tolerada pel mateix sistema.

No són, per tant i per si mateixes, un “poder popular” ja que aquest, necessàriament, “(...) *lleva consigo la bandera de la confrontación contra el sistema dominante (...)*”.

Respecte l'Estat, si ens atenem a la dinàmica actual de retrocés cap a la seva gènesi, l'únic espai que no abandonarà mai és el que l'hi permet mantenir-se en la seva definició weberiana, que no és altra que el control de les armes i de les carreteres (que podrien ser militaritzades a l'igual que altres sectors) permetent desplaçar-se a les tropes a fi de reprimir futurs esclats socials. Tot el demès es susceptible de ser privatitzat sinó hi ha una oposició efectiva.

Per tant, es comença a fer necessari que els col·lectius que utilitzen el concepte “Poder Popular” i no el vulguin abandonar, tinguin en compte aquesta perspectiva de “control territorial” de Zibechi encara que sigui a una escala més reduïda (com ens ensenya l'experiència de Kilkis) i l'incorporin a la seva teorització entenen, com diu aquest intel·lectual uruguaià, que un moviment social no és necessàriament un “Poder Popular” però pot ser-ho en forma embrionària (és un matís que cal tenir en compte).

Un aspecte més problemàtic, però, és la relació que ha de mantenir això “diferent”, i que neix “en oposició” a les institucions, amb aquestes. Aquí ja apareixen algunes idees plantejant que l'accés d'alguns partits o candidatures de l'es-

11- Aquesta situació planteja la relació que han de mantenir aquestes experiències amb l'administració capitalista: els comunistes acostumen a ser partidaris de l'estatització i de desfer el control obrer (substituint-lo per directius), en canvi trotskistes i alguns anarcosindicalistes reformistes, han acostumat a defensar l'estatització però mantenint el control obrer: aquesta seria una solució híbrida que permetria, en principi, la gestió per part d'una assemblea de treballadors a la vegada que s'assegura el finançament (que entenen arrabassat a l'Estat i no com un do).

El problema d'aquest plantejament és que és bastant probable que al continuar sent el finançament iniciativa de l'Estat aquest acabés condicionant i minant, poc a poc, el control obrer. Quina és la solució doncs? Es poden aconseguir els recursos econòmics necessaris per fer funcionar un gran Hospital com el de Kilkis només amb la solidaritat dels moviments socials? Dependrà del context i la força disponible en cada moment si ens veiem obligats a acceptar, provisionalment, l'estatització sota control obrer o podem donar un pas més enllà cap a la completa autogestió.

guerra pot ser positiu per a la construcció d'aquest "Poder Popular" ja sigui perquè es produeix una "major sensibilitat" respecte als moviments populars, que són els qui tenen la potencialitat de crear aquest poder alternatiu, perquè es pot fer d'altaveu de les seves propostes o, fins i tot, perquè aquests partits (amb vocació institucional) podrien ser una "eina" per construir-lo.

Davant d'aquestes afirmacions ens és útil recuperar el pensament de Rosa Luxemburg doncs va ser la primera en trobar-se, i conseqüentment teoritzar, davant la situació, aparentment paradoxal, que una formació política del moviment obrer estigués gestionant un Estat burgès i, per tant, la revolució en marxa es trobés (en certa manera) davant un "fals mirall" en la seva confrontació amb el poder establert (ja que les dos forces en disputa enarboraven la bandera del socialisme).

Recordem que la socialdemocràcia alemanya (que havia recolzat la participació d'aquest país a la Primera Guerra Mundial) es va acabar aliant amb l'extrema dreta (freikorps) per sufocar la revolució espartaquista de 1919 i Rosa Luxemburg fou assassinada i el seu cos llançat al Landwehr Canal de Berlín. Quasi un segle després el problema plantejat per aquests fets continua tenint la mateixa vigència: la nova socialdemocràcia actual (que o bé, dins el conflicte interimperialista mundial, és atlantista¹² o bé pro-rusa¹³) a l'estar compromesa amb la gestió de les institucions capitalistes es troba en la conjuntura d'haver de justificar el seu paper de "responsable" i "bona gestora" d'aquestes reprimint, conseqüentment, a la seva negació revolucionària.¹⁴

Per tant, el que no tenen en compte aquests qui afirmen la "major sensibilitat" de les institucions és que aquesta parteix d'una concessió de qui sap haver derrotat a la seva principal amenaça, allò que podia negar potencialment la necessitat de la representació, allò que podia desenvolupar-se fins a les seves últimes conseqüències: el control territorial permanent per part d'òrgans sorgits dels moviments socials que en desafieïssin el monopoli per part de l'Estat-Capital: el "Poder Popular" que diria Zibechi i que "anticapitalistes" de Podemos no contempla doncs assumeix aquesta falta de desenvolupament per justificar l'estratègia electoral.

I com ho han fet per derrotar-la? Doncs difonent la idea que l'administració capitalista és necessària per a la gestió dels assumptes quotidians, obviant l'experiència (o presentant-la com un simple "fet històric" sense correspondència amb el present) dels múltiples "comitès

revolucionaris"¹⁵ que van substituir ajuntaments i governs regionals durant la revolució social de 1936, per exemple.

No ens enganyem: alguns polítics ens recorden que la política és un "joc de suma 0", és a dir, que el que guanya un ho perd l'altre i aquesta, i no altra (si acceptem que són dues coses diferents), és la relació que s'estableix entre el poder institucional i el "poder popular" (tal com el defineix Zibechi).

Finalment, per acabar aquesta primera reflexió, comentar que també ha aparegut la idea de que el "Poder Popular" estaria format, sociològicament, per la classe treballadora i altres sectors socials com els petits propietaris, amb un paper capdavanter de la primera.

Ens agradaria assenyalar que aquest paper capdavanter s'entèn com un procés gradual en el qual aquests petits propietaris es transformaran progressivament en treballadors incorporant-se a una economia socialista mitjançant un sistema d'incentius (com l'accès a crèdits barats per part d'una banca pública).

12- Podemos es va desdir de promoure el referèndum sobre la sortida de la OTAN i ha tingut militars retirats de tendència atlantista a les seves files com Julio Rodríguez (que va ser candidat al Congrés per Saragossa).

13- L'Esquerra Independentista (de la qual forma part la CUP) ha recolzat a les Repúbliques del Donbass i, per tant, als interessos imperialistes de Rússia presentant genèricament com "antifeixistes" a un conglomerat divers on també hi ha una forta influència de les idees feixistes panrusos d'Alexander Dugin.

Per altra banda, la identificació de la CUP amb la socialdemocràcia pot no ser tan evident com amb Podemos, doncs la formació es defineix anticapitalista, però només falta que investiguem una mica més per adonar-nos que el seu model és l'anomenat "socialisme del segle XXI" que es basa en una economia de tres eixos: estatal, privada i cooperativa (limitant la primera als sectors estratègics) entenen, potser, que es produirà una transició, gradual i pacífica, al socialisme complet.

14- Si aquesta repressió, per part de la nova socialdemocràcia, no ha estat prou forta és degut a que el moviment social ha estat, en certa manera, desactivat i no planteja un desafiament seriós (per ara). De totes maneres podem apuntar indicis com la persecució dels maners per part de la Guàrdia Urbana d'Ada Colau o l'aprovació de l'ordenança de civisme a Berga per part de la CUP que ha servit per multar activistes anarquistes que havien rebatejat alguns carrers amb noms de resistents llibertaris antifranquistes.

15- Segons Josep Rebull (secretari de la cèl·lula 72 del POUM i crític amb la direcció d'Andreu Nin) aquests haurien tingut les seves deficiències, doncs, no estaven escollits per les bases sinó per les "burocràcies sindicals i polítiques". Aquesta idea convergia amb la de "Los Amigos de Durruti" que van proposar, durant i després dels enfrontaments de maig del 37, la constitució d'una "Junta Revolucionària" escollida per les bases. Segurament el motiu d'aquesta deficiència fos la falta de temps (per les condicions que imposava la guerra) d'iniciar un procés d'aquest tipus.

Però realment podem creure que un “sistema d’incentius” modificarà una relació de classes antagònica? (pensem que aquests “petits propietaris”, a la seva vegada, o bé exploten intensivament als pocs treballadors que tenen o bé escanyen a llogaters d’escassos recursos per treure una renda de les seves propietats). No serà necessari cert grau de coerció i, a la vegada, certa coerció, de nou, al presentar aquests resistència?

Vladimir Lenin, l’any 1921, va promulgar la Nova Política Econòmica (NEP) que donava marxa enrere a l’anomenat “comunisme de guerra” i permetia la petita propietat agrícola. Aquest “comunisme de guerra” volia eliminar l’empresa privada i instal·lava el treball obligatori per a les “classes no obreres”: és a dir, no tenia la intenció de transformar “progressivament” als petits propietaris en treballadors sinó de “proletaritzar-los” de cop.

El “comunisme de guerra” va trobar una forta resistència dels petits propietaris agrícoles que es van negar a col·laborar en la producció d’aliments. Va ser conseqüència d’aquesta resistència que Lenin va fer marxa enrere? És possible. Trotsky, pel contrari, es va oposar a la NEP i va defensar el manteniment del “comunisme de guerra”¹⁶.

O sigui que el primer, al plantejar la NEP, defensava “proletaritzar” els petits propietaris progressivament (doncs les condicions pel socialisme encara no estaven donades) i l’altra, de cop i coactivament. Al final, en aquest aspecte, les tesis de Trotsky semblen triomfar paradoxalment en la figura de l’inductor del seu assassinat: Iósif Stalin doncs aquest, al seu Primer Pla Quinquenal de 1928, s’imposa per la força als petits propietaris i col·lectivitza la terra sota control de l’Estat.

Durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) el Partit Obrer d’Unificació Marxista (P.O.U.M.), el 15 de novembre de 1936, va convocar una Conferència Agrària que l’hi va servir, entre d’altres coses, per criticar la política de la CNT respecte al camp català afirmant que (a diferència del que estaven fent a Aragó) els anarcosindicalistes volien imposar-ne la col·lectivització.

“El Capitalisme al servei del Comunisme” (cartell propagandístic de la NEP de Lenin) l’hem relacionat actualment amb la idea d’un “Poder Popular” amb un paper capdavanter de la classe treballadora, és a dir, on suposadament els “petits propietaris” es proletaritzen si se’ls incentiva a fer-ho.

Segons el P.O.U.M., doncs, la CNT s’estaria intentant comportar al camp català com Stalin al camp rus si obviem el fet, molt important, que aquesta (de ser cert el que comentaven els seguidors de Nin i Maurín) era un sindicat assembleari i no un Estat burocratitzat. Però és que al camp aragonès una de les polítiques dels anarcosindicalistes era col·lectivitzar la terra voluntàriament entenen que els petits propietaris podien seguir sent-ho, sempre i quan no contractessin a ningú, podent-se beneficiar inclús dels recursos col·lectius de les Comunes (electricitat, transport, assistència mèdica etc.).

És a dir, si volien seguir sent-ho se’ls hi permetia però pel seu compte. De totes maneres la presència de milícies armades confederals al territori és probable que tingués, indirectament, un efecte intimidatori sobre els petits propietaris. Una coacció indirecta, potser.

Tota aquesta exposició històrica té l’objectiu de reflexionar sobre el fet que si la composició

16- Sorpren doncs que les corrents internes de Podemos, “Podemos por el Socialismo” i “Anticapitalistas” (vinculades al trotskisme), defensin una política que sembla una reactualització de la NEP de Lenin i no el “comunisme de guerra” de Trotsky sinó és perquè no s’atreixeixen a dir, per motius electoralistes, que el seu referent ideològic era partidari de la coacció violenta contra els “petits propietaris”.

La col·lectivització llibertària aragonesa (la conversió dels “petits propietaris” en proletaris) fou majoritàriament sense coacció (a diferència de l’estalinisme) i sense acceptar la contractació d’assalariats (a diferència de la NEP leninista).

sociològica del “Poder Popular” és la classe treballadora i els petits propietaris des d’una perspectiva de la NEP de Lenin tindria sentit la idea de “Poder Popular” (amb un paper capdavanter de la classe treballadora) doncs indica un “procés de transició” en que els “petits propietaris” s’acaben, proletaritzant progressivament i de manera pacífica i, mentre això no passi, seria necessari interpel·lar-los amb el terme més ambigu de “popular”.

En canvi, si ens guiem per les idees de Trotsky i Stalin, en quan a la seva experiència concreta a Rússia, no tindria sentit apel·lar a allò “popular” doncs no es busca incorporar als “petits propietaris” al seu procés de transformació “progressiu i pacífic” sinó proletaritzar-los de cop i violentament. Semblaria que estem parlant d’un “poder obrer” sinó fos per la dictadura totalitària que va suposar l’estalinisme sustentat en una nova classe social: la burocràcia del partit, seria doncs un “poder burocràtic”.

En canvi el cas de l’experiència col·lectivista llibertària aragonesa si seria una forma de “poder obrer” (si acceptem el terme “poder”, o no, ho discutirem més endavant) doncs no es volia incentivar ni forçar la incorporació dels “petits propietaris” a la Comuna (fent pràcticament innecessari, doncs, l’apel·lació a allò “popular”) sinó que se’ls deixava “al seu aire” amb les condicions que s’han vist.

La diferència amb la NEP de Lenin és que no se’ls interpel·la, ni s’accepten algunes de les seves pràctiques, com el fet de contractar treballadors (doncs això podria reforçar-los) però tampoc se’ls priva d’uns recursos col·lectius encara que no hi hagin participat, confiant amb la “força de l’exemple” per produir el canvi revolucionari. Amb la de Trotsky i Stalin seria que la coacció és més indirecta que, en tot cas, es fruit de la presència dissuasòria de milicians armats al mateix territori.

3. Rere les pases xilenes: origen de la consigna “Poder Popular” i algunes reflexions relacionades amb els disturbis de Salou

A dos articles d’Alvaro Carvajal a “El Mundo”, d’octubre de 2016, s’afirma que la consigna té el seu origen al Chile de Salvador Allende. Rafael Uzcátegui, anarquista i sociòleg veneçolà, afirma que els seus defensors dins de l’anarquisme consideren que va ser concretament el “Movimiento de Izquierda Revolucionaria (MIR)” el pioner en la seva utilització, als anys setanta. De totes maneres, nosaltres hem comprovat com aquesta consigna també era utilitzada pel seu principal rival polític dins el camp de l’esquerra xilena: El “Partido Comunista de Chile” donant-li una interpretació diferent.

La primera organització l’entenia, en el sentit més originari del leninisme, com quelcom que neix en oposició al poder de l’Estat burgès (i que l’havia d’acabar substituïnt) relacionant-ho amb els “soviets” de la Revolució Russa de 1917 que disputaven l’autoritat del govern provisional de Kerenski. Plantejava una aliança de varis sectors socials “postergats” (es referia bàsicament als “pobres urbanos”) sota la direcció del “proletariat industrial” amb la creació dels “Consejos Comunales de Trabajadores”.

Respecte de les classes mitjanes (entre les que s’inclouen els “petits propietaris”), com reconeixen a un document de 1987 que feia balanç dels seus errors durant el període de la “Unidad Popular”, no havien sabut resoldre correctament quina havia de ser la seva política. De fet, ana-

La consigna "Poder Popular" té el seu origen entre l'esquerra xilena dels anys 70 amb diferents interpretacions.

litzaven com la petita burgesia s'havia anat enquadrant dins de la "Unidad Popular" (a qui disputaven la conducció del procés).

El cert és que el MIR tenia implantació sobretot entre la "classe mitjana professional il·lustrada" (estaríem parlant de "professionals liberals" com Miguel Enríquez, el seu principal dirigent, que era metge) l'estudiantat, d'una part, i els "pobres urbans" de l'altra, sent molt escassa la seva presència entre el "proletariat industrial" que reivindicaven com a "classe motriz". Per tant, la seva concepció del "Poder Popular" obviava els "petits propietaris" ja sigui per manca d'interès en integrar-los o per incapacitat i agrupava aquests "professionals liberals" i estudiants amb els "pobres urbans".

Això és important perquè llavors la seva concepció del "Poder Popular" es diferenciava de la

dels "Fronts Populars" dels anys 30 on els "petits propietaris" es barrejaven amb la "classe treballadora" donant-li's més importància que als "pobres urbans". Aquest és un debat vell i ja va enfrontar a Mikhail Bakunin i a Karl Marx quan parlaven del que el segon anomenava "lumpenproletariat"¹⁷: els que ocupaven una posició més baixa que el proletariat formal en l'estructura de classes i que el MIR anomenava "pobres urbans".

Karl Marx en tenia una concepció més aviat negativa i

afirmava que, normalment, jugava un paper reaccionari mentre que Mikhaïl Bakunin accentuava els seu paper capdavanter en algunes insurreccions a l'Europa de meitat del segle XIX. Herbert Marcuse, filòsof freudomarxista de l'Escola de Frankfurt, afirmava (recollint el llegat de Bakunin, potser sense proposar-s'ho) que la classe treballadora europea i nordamericana posterior a la Segona Guerra Mundial estava tan integrada al sistema, ja que el cicle d'expansió de l'economia capitalista havia permès concedir-li's "algunes engrunes" amb la qual s'havia satisfet, que el subjecte revolucionari havien passat a ser els "exclosos" (és a dir els "pobres urbans" del MIR i el "lumpenproletariat" que defensava Mikhal Bakunin).

És degut a teoritzacions com aquesta que el "Partido Comunista de Chile" carrega contra

17- Cal assenyalar que el concepte és específicament aquest, i no "lumpen" a seques com alguns marxistes menyspreativament utilitzen, el que sembla indicar que és un sector social que, de totes maneres, segueix pertanyent al proletariat. Es tracta d'una categoria "calaix de sastre" on s'inclouen múltiples i variades formes de vida: mendicitat, prostitució, delinqüència comú, etc.

Cal assenyalar que Marx, al "18 de Brumari de Luis Bonaparte" també hi inclou algunes altres professions com "organilleros, traperos, afiladores, caldereros". El que no va analitzar Marx, que nosaltres sapiguem, és què passa quan les persones que integraven el que ell anomenava "exèrcit industrial de reserva" (l'atur estructural funcional al sistema capitalista, perquè en condicions de falta d'organització sociopolítica, fa tendir els salaris a la baixa) es cronifiquen en aquesta situació: passen a formar part del "lumpenproletariat" i, per tant i segons la seva opinió, a jugar un paper reaccionari?

Alguns autors posteriors parlen del concepte "infraclase" on hi inclouen els "aturats de llarga durada". Anthony Giddens, sociòleg britànic, ens comenta que Marx concebia el "lum-

penproletariat" com "*compuesto por individuos situados permanentemente al margen de las formas dominantes de producción económica e intercambio*". Al marge de que "permanentemente" sigui difícil d'afirmar en una societat de classes, on sempre hi pot haver certa mobilitat social (a diferència d'una d'estamental), la definició pot incloure als "aturats de llarga durada" i aquests, pel cas d'Argentina, han jugat un paper revolucionari quan s'han organitzat a través dels Movimientos de Trabajadores Desocupados (MTD), que inclouen tan a persones que havien estat a l'economia formal com altres que no, al pressionar a les empreses perquè (com a mínim) els contractin en condicions dignes. És el mateix cas que les assemblees d'aturats que proliferaven durant la Transició (o més aviat Transacció) Espanyola. Pel cas d'Argentina això va en oposició a una classe treballadora organitzada majoritàriament a un sindicat burocràtic i corrupte com La CGT peronista que ha jugat un paper més aviat conservador (per això va tenir l'escissió anomenada CTA). Així podem concloure que, per aquest cas almenys, no ens serveix la teoria marxista i si la bakuninista i marcuseana, que s'exposen a continuació.

Marcuse acusant-lo de “reaccionario” i afirmant que les seves idees tenien eco entre una extrema-esquerra que restringia “irresponsablement” el “camp d’aliança” del proletariat. Segurament es referien a la falta de voluntat per incorporar els “petits propietaris” si ens atenem a la tradició ideològica i històrica dels “Fronts Populars” dels anys 30.

Es produïa, doncs, una “batalla d’idees” entre el MIR i el PCCH sobre la significació sociològica d’allò “popular”. Si tenim en compte que els comunistes xilens tenien més implantació que els “miristes” hauríem de concloure (com reflexionàvem a la nota al peu 3 sobre els “llocs d’enunciació”) que a aquests últims potser els hi hagués anat millor enarborar una altra consigna per marcar una diferència clara amb els primers.

En la concepció del “Poder Popular”, doncs, que prima una aliança amb els “pobres urbans” o amb els “petits propietaris”? La disjuntiva la plantegem tenint en compte que es tracta, per nosaltres, d’una relació de classe antagònica. Posem un exemple: L’onze d’agost de 2015 a Salou els Mossos d’Esquadra van irrompre violentament a casa de Mor Sylla, un home originari de Senegal que es dedicava a la venda ambulants, va ser un assassinat en tota regla per dos motius: perquè si ens creiem la versió dels Mossos de que va saltar per la finestra, ells l’hi van forçar a fer-ho (doncs van entrar amenaçant, insultant i sense la presència obligada de la secretària judicial) i si el van empènyer, com afirmava la comunitat senegalesa de la localitat, sobren els comentaris.

Com a conseqüència d’aquest crim es van produir disturbis que es van saldar amb varis de-

Els disturbis de Salou (agost de 2015) entre manters i policia, i la reacció airada del gremi de botiguers reclamant repressió, tensiona l’univers “popular”.

tinguts així com concentracions de suport a Barcelona i Madrid. Tomás Sierra, president de la Unió de Botiguers de Cambrils (localitat aneja), va afirmar: “En Salou deberían haber actuado desde el minuto uno. Porque lo que ocurrió en aquellos disturbios era ilegal”, és a dir, que reclama més repressió¹⁸ (i potser li agradaria algun mort més) i només fa falta passejar-se per localitats com Sitges per veure tot de cartells contra el “top manta” fixats als vidres de les botigues.

Per altra banda, fa un temps ja que s’ha creat el “Sindicato Popular de Vendedores Ambulantes” que agrupa als manters¹⁹ que volen millorar les seves condicions de vida. Respecte els de Barcelona, ells afirmen no vendre productes il·legals (doncs compren la mercaderia a les naus de Badalona i aquesta entra pel Port de Barcelona²⁰), no estar explotats per les màfies (doncs s’ajuden entre ells) i que no perjudiquen als petits comerciants (ja que no venen els mateixos productes²¹).

Aquest conflicte és de vital importància alhora de criticar la noció de “Poder Popular”, doncs,

18- Sorprendria (si fóssim un xic ingenus) que Tomás Sierra reclami repressió per uns disturbis que no afecten directament als interessos del seu gremi (no es va atacar cap botiga) sinó fos perquè hi ha un conflicte antagònic entre aquest i els manters. És, per tant, l’odi de classe el que el mou.

19- Recordem que Marx parlava dels “traperos”, que són les persones que compren i venen roba a petita escala en condicions de precarietat, com un dels oficis integrats al “lumpenproletariat”, ja hem desmuntat (recorrent a les idees de Bakunin i Marcuse i amb l’exemple argentí) la concepció negativa que en tenia. Abans havíem vist la importància revolucionària que l’hi donava el MIR al paper dels “pobres urbanos”.

20- En tot cas si és il·legal, doncs, és un tràfic de grans majoristes permès per les autoritats mentre persegueixen als petits minoristes irregulars, fent-se evident la hipocresia i la doble vara de mesurar d’aquestes.

21- Encara que si així fos, això a nosaltres ens és indiferent pels arguments que volem plantejar.

Rafael Uzcátegui és un anarquista i sociòleg veneçolà contrari a la utilització de la consigna "Poder Popular".

davant la contradicció, que nosaltres entenem com antagonica²², entre manters (no perquè ells vulguin necessàriament) i botiguers i policia que els defensa (obviant que aquests botiguers, moltes vegades, si realitzen pràctiques fraudulentas en la contractació de treballadors, apliquen extenuants jornades, paguen per sota del que marca la legislació laboral o d'altres més greus que vendre suposada mercaderia il·legal, sense ser perseguits per la policia) integra, anul·lant-la, aquesta contradicció.

Quina política tenen, els defensors del "Poder Popular", la que tenia el MIR d'aliança prioritària amb els "pobres urbanos" (mangers) o la del PCCH amb els petits propietaris (botiguers)? Els comunistes creien que era compatible, nosaltres hem intentat demostrar que no. Alguns col·lectius respondran que evidentment la primera però, de fet, **si bé s'han sentit crítiques a la policia per les seves persecucions no se n'han sentit al sector social organitzat que les promou. No s'ha criticat al president de la Unió de Botiguers de Cambrils o els cartells de Sitges**, per exemple.

Ha estat per desconeixement o bé perquè no es vol renunciar a integrar aquests petits propietaris dins de l'amalgama "popular"? Això és una pregunta que haurien de respondre els promotors d'aquest "Poder Popular" però que a nosaltres ens en fa desconfiar per les conseqüències socials i polítiques d'aixecar una consigna ambigua com aquesta.

Per finalitzar aquest capítol, hem vist com aquesta consigna té al seu origen al Xile dels anys setanta, veiem a continuació quin és el debat actual a Llatinoamèrica sobre aquesta (molt més profund que el que tenim aquí) així com quines reflexions en podem extraure.

4. Exposició i reflexions sobre el debat, al si de l'anarquisme llatinoamericà, respecte la consigna "Poder Popular"

Aquest debat divideix als llibertaris detractors de la seva utilització i als seus defensors. En el primer cas destaquen el veneçolà Rafael Uzcátegui, membre de la redacció del periòdic "El Libertario", i l'argentí Patrick Rossineri, membre del Grupo ¡Libertad! De Buenos Aires. Els principals arguments del primer per rebutjar la consigna es basen en que: a) és la que utilitza el govern boliviarià com a part d'una estratègia de cooptació dels moviments socials i, per tant, la seva utilització només és justificada per alguns anarquistes a fi de mimetitzar-se amb les bases socials (i organitzacions polítiques) que recolzen governs com aquest i b) seria una actualització del concepte autoritari "dictadura del proletariat".

Els principals arguments del segon es basen en que: a) el concepte "popular" es "policlasista" i b) ser anarquista significa estar contra "tota forma de poder" i no només contra algunes formes, doncs, els teòrics clàssics del moviment (Proudhon, Bakunin, Kropotkin, Landauer i Rocker) mai haurien concebut el "poder" en un sentit positiu.

El primer argument d'Uzcátegui ens porta al clàssic dilema "cap de ratolí o cua de lleó", és a dir, què és preferible, tenir independència per actuar, a costa d'una escassa base social, o perdre aquesta independència (integrant-se a un conjunt més ampli amb una posició subordinada) guanyant, per tant, més base social? Està clar que, pel context llatinoamericà, els promotors anarquistes del "Poder Popular" han escollit la segona opció.

El primer argument d'Uzcátegui ens porta al clàssic dilema "cap de ratolí o cua de lleó", és a dir, què és preferible, tenir independència per actuar, a costa d'una escassa base social, o perdre aquesta independència (integrant-se a un conjunt més ampli amb una posició subordinada) guanyant, per tant, més base social? Està clar que, pel context llatinoamericà, els promotors anarquistes del "Poder Popular" han escollit la segona opció.

22- Friedrich Engels i Karl Marx parlaven de contradiccions "antagòniques" i "no antagòniques", és a dir, les que es podien assimilar políticament i les que portaven a un conflicte necessari (sovint violent).

Vist el retorn actual del neoliberalisme dretà a la regió llatinoamericana, així com el retrocés de les esquerres institucionals, degut en bona part al desencís de les seves bases per la lentitud dels canvis, fa que la consigna “Poder Popular” estigui en declivi quan no es relacioni directament amb la burocratització castrant. En aquest context potser es fa evident la necessitat de tornar a ser “cap de ratolí”, començant de nou, i no la cua d’un lleó que ha perdut empena.

Pel nostre cas, **potser els promotors autònoms (La Base) i llibertaris (Embat) de la consigna, volen ser “cua de lleó” dels sectors de Podemos que defensen el “Poder Popular” a fi d’ampliar la seva base social?** No ho sabem, però el que sí està clar és que comparteixen un mateix univers simbòlic. Si bé “pablistes” i “anticapitalistes” del partit morat encara no s’han fet amb el control de l’organització, i molt menys del govern central, el perill d’arrosegament és evident (degut a l’assimetria existent entre els primers i els segons).

Respecte al segon argument d’Uzcátegui, al contrari que l’advertència que ens fa al primer, el veiem erroni. No es pot acusar als anarquistes del “Poder Popular” de voler ressuscitar la “dictadura del proletariat” ja que si profunditzem en els seus referents teòrics veurem, per exemple, que George Fontenis (anarcocomunista francès dels 40-50) al seu “Manifest Comunista Llibertari” manifestava que el terme ha estat conceptualitzat de tantes maneres diferents que hauríem de desfer-nos d’ell perquè genera confusió.

Fontenis assegura que el concepte “dictadura del proletariat” es tracta d’una reversió mecànica de la situació entre la burgesia i el proletariat, és a dir, que si la dictadura burgesa és quelcom que separa allò “polític” de la “societat”, alienant a la segona, la “dictadura del proletariat” (en la seva conceptualització teòrica) és la progressiva dissolució d’allò polític en allò social i, per tant, no podria ser definida pròpiament com una “dictadura” sinó és per la incapacitat de Marx d’inventar termes nous per definir realitats noves.

S’ha de tenir en compte que el llenguatge, en bona part, constitueix la realitat i aquesta assumpció acrítica del concepte “dictadura” (que no es pot abstraure dels seus orígens històrics a l’aristocràtica antiga Roma) fa que se’n tendeixi a reproduir les característiques com és el cas del leninisme i l’estalinisme (el govern autoritari d’un partit únic).

Però, per altra banda, la concepció luxemburguista, d’aquest mateix concepte, és tan diferent (la idea de que la “dictadura del proletariat” és la “dictadura del conjunt d’una classe” i no la

d’un partit i, per tant, dins d’aquesta n’hi pot haver una pluralitat) que acaba erosionant el mateix concepte evolucionant en el de “democràcia obrera”, que defensarà Andreu Nin, quan afirmi que la diferència entre la Revolució Russa i l’Espanyola és que el proletariat rus no gaudia d’un teixit associatiu plural i diversos previ que, pel cas espanyol, no es podia obviar ni, molt menys, fer desaparèixer.

Per altra banda, compartim totalment el primer argument de Rossineri, doncs, ja hem vist, pel cas dels disturbis de Salou i la reacció airada del representant dels botiguers, les conseqüències polítiques de l’utilització d’una consigna ambigua com “Poder Popular”. El que no compartim és la visió, en extrem idealista, del segon argument de l’argentí. Per tal de contradir-lo no farem una lectura de tots els clàssics de l’anarquisme ara (seria esgotador) sinó que ens centrarem en un dels més coneguts: Mikhail Bakunin.

El revolucionari i teòric anarquista rus, per exemple, afirma a “La Instrucció Integral” de 1869 que els Estats es serveixen de la ciència perquè les masses populars no puguin mai “(...) *ajudant-se i unint esforços, crear un poder capaç de derrocar-los*”. Doncs sí, el principal rival de Marx, al sí del moviment obrer, també utilitzava (almenys en alguna ocasió) el terme “poder” en un sentit positiu.

També hi ha altres exemples històrics com les consignes, llançades pel grup anarquista “Los Amigos de Durruti”, de “*Todo el poder a la clase trabajadora*” i “*Todo el poder económico a los sindicatos*” a una octaveta repartida, durant els enfrontaments amb la contrarevolució, el maig de 1937 a Barcelona, o el lema “*Todo el poder a la asamblea*” utilitzat, en ocasions, per la CNT durant la Transició.

Sentiríem decebre als i les lectors d’aquest text, amb un debat d’un nivell aparentment tan baix, sinó fos perquè entenem que quan Rossineri denuncia que l’objectiu dels promotors del Poder Popular es “*naturalizar el uso del termino “poder” entre los anarquistas*” (tal com ho interpreta Uzcátegui) es refereix a elevar el terme a la categoria de consigna.

Entenem que un eslògan o consigna que inlogui el terme “poder” a dins seu, té una influència major en la psicologia de les persones que el fet de trobar-lo puntualment en un text, bàsicament per la major importància que se li dona. Llavors el problema no seria el “poder com a terme” sinó el “poder com a consigna”. Tornarem sobre aquest tema més endavant però ara volem exposar un altre assumpte relacionat:

"Todo el Poder a la asamblea"
Pancarta de CNT als anys 70.

Mikhail Bakunin ens parla que per fer la revolució: "(...) *debemos producir la anarquía y pilotos invisibles en medio de la tempestad, debemos dirigirla, no por un poder ostensible cualquiera sino por la dictadura colectiva de todos los Aliados, dictadura sin faja, sin título, sin derecho oficial, y tanto más poderosa, cuanto que no tendrá ninguna de las apariencias del poder. Esta es la única dictadura cuya organización es saludable y posible: Es esta dictadura colectiva e invisible (...)*"

Si entenem una dictadura com la forma més intensa de poder, llavors haurem d'entendre que Bakunin es refereix a un "poder que no tingui l'aparença de tal" i això només es pot aconseguir amb una organització difusa, el que avui anomenaríem "en xarxa", on aquests "Aliados" (es refereix a la militància anarquista) operin barrejats amb el poble a la vegada que tenen llaços d'afinitat entre ells.

23- Notis la ironia.

24- Ens referim a la paradoxa del "gat de Schrödinger", físic austríac que va idear el dilema d'un gat tancat en una caixa on hi ha un dispositiu que pot, o no, alliberar un gas verinós. Si no hem obert la caixa, segons els principis de la mecànica quàntica, el gat és mort i és viu alhora. Aquest dilema també s'ha utilitzat per parlar de "l'immigrant de Schrödinger" que ens treu la feina però, a la vegada, es massa gandul per treballar i prefereix viure de les ajudes socials (una contradicció de riure sinó fos perquè hi ha gent que se la creu).

Una estructura d'aquest tipus, ens diria la sociologia de les organitzacions, és molt fràgil però, a la vegada, es reproduïx fàcilment. És fràgil perquè estar formada per nòduls petits (grups d'afinitat que diríem nosaltres) que poden ser fàcilment destruïts però, també, el seu tamany fa que siguin més fàcils de reproduir (l'objectiu de qualsevol grup d'afinitat és la multiplicació d'aquests).

El seu caràcter a petita escala fa que el poble no els tingui, pràcticament, com un referent de poder instituït i puguin contribuir a la globalitat del canvi revolucionari sense constituir-se com quelcom "separat" de la població, com quelcom que escindeixi allò "polític" d'allò "social". Un cop feta aquesta descripció, alguns marxistes, de totes mane-

res, contestaran airats (i, de fet, han dit coses semblants): "Sou uns cíncics! Dieu ser antiautoritaris i defenseu la dictadura! Defenseu la jerarquia entre vosaltres i el poble!"

Nosaltres els respondrem: "Però, a veure, no havíem quedat en què l'anarquisme era desorganitzat, que ho deixava tot en mans de la improvisació i que això conduïa, fatalment, a la derrota del proletariat? Ara es veu que no, que és tan jerarquitzat (o més) que el marxisme²³. Què és això, l'anarquista de Schrödinger que és jerarquitzat i desorganitzat a la vegada?²⁴"

Hi haurà també qui ens contesti: "Però vosaltres no sou un grup d'afinitat, sinó un sindicat, una organització que és, o pretén ser, de masses i en la qual, per tant, de créixer apareixeria inevitablement la jerarquia". No neguem que qualsevol organització gran corre el risc de jerarquitzar-se però nosaltres, a la vegada, no neguem la importància dels grups d'afinitat (la característica dels quals és certa informalitat) que contribueixen, amb el seu treball a la base, a minvar el poder de la jerarquia formal.

Durant la Guerra Civil Espanyola, per exemple, pot ser que els anarquistes Joan Garcia Oliver i Federica Montseny (al convertir-se en Ministres) es convertissin en el "poder ostensible" que Bakunin rebutjava però, a la vegada, la multiplicat de grups d'afinitat ("*pilotos invisibles*" als ulls de la burocràcia) difuminats entre les bases contribuïen a que les seves ordres no fossin sempre acatades, fet que por-

tarà a comunistes com Santiago Carrillo a parlar de *“sindicatos in-controlados”*.

Per altra banda, dir que la “desorganització” i la “improvització” condueixen a la derrota és no comprendre com opera el canvi social revolucionari. Aquestes característiques, que són definides així, tenen la contrapart positiva de contribuir, des de la base, a elevar el nivell de consciència i lluita dels i les treballadores. Pel que “serveix” una organització jerarquizada, en tot cas, és per dirigir ostensiblement el procés, és a dir, per “posar-se la medalla” després.

Pel que fa als anarquistes llatinoamericans defensors del “Poder Popular” destaca el brasiler Felipe Corrêa i grups com la Federación Anarquista Uruguaya. En general és una consigna defensada per l’entorn “especifista” que, com hem vist en el cas d’Embat a Catalunya, es tracta d’un corrent que planteja l’organització dels anarquistes en estructures partidàries (agrupacions territorials i comissions temàtiques) i no en els clàssics grups d’afinitat.

Els principals arguments del primer es basen en que: a) Es tracta d’un concepte “en disputa” que si ens remuntem al seu origen tenia tres interpretacions diferents: com a bases de suport al govern (partits de la “Unidad Popular” xilena), com a acumulació de capital sociopolític que hauria de servir de palanca perquè l’avantguarda revolucionària prengués el poder (dirigència del MIR) i com a bases que anticipen la futura societat socialista (sectors de base i crítics del MIR). Corrêa defensa que els anarquistes en recuperin la tercera definició.

b) s’ha d’utilitzar la noció de “poder” com a sinònim de “capacitat”, afirmant que l’anarquisme no ha de ser estudiat necessàriament mitjançant conceptes utilitzats històricament pels seus membres (podent utilitzar termes provinents de les ciències socials com “identitat col·lectiva” o “capital simbòlic”).

Els arguments de la FAU, per altra banda, afirmen que a) el poder circula per totes les relacions socials, està vinculat als conflictes i aquests són “interminables”, per tant, es pot modificar però mai deixar d’existir, és a dir, hi ha una relació d’interdependència entre el que té el poder i el que no el té (un el té perquè l’altre no) i b) El “Poder Popular” estaria justificat davant la pèrdua dels valors associats a la

Segons alguns marxistes el “Gat anarquista de Schrödinger” seria, contradictòriament, jerarquizat i desorganitzat.

classe treballadora i l’increment de la “marginalitat” : el que el MIR anomenava “pobres urbanos” (lumpenproletariat).

Sobre el primer argument de Corrêa ja hem reflexionat la inoportunitat de que el MIR intentés disputar el significat de “Poder Popular” al Partido Comunista de Chile degut a l’assimetria present entre els dos que es saldava a favor del segon. Encara més, doncs, si parlem dels sectors crítics del MIR respecte la seva direcció i, encara més, d’aquests respecte el Partido Comunista. Per tant, com diu l’anarquista veneçolà Rafael Uzcátegui, sarcàsticament:

“No importan 4 décadas de uso, interpretación e implementación autoritaria del término, así como la capitalización política y legitimación burocrática de varios gobiernos progresistas del continente (...) mientras 4 gatos anarquistas lo reivindiquen seguirá siendo ‘un concepto en disputa’”.²⁵ També, en conseqüència, hem analitzat (quan parlàvem del primer argument d’Uzcátegui) què els passava als anarquistes llatinoamericans promotors del “Poder Popular” en relació al declivi de les esferres institucionals al continent.

25- Només discrepem en un matís, ha estat una implementació **majoritàriament** autoritària del terme, en tot cas, doncs els sectors de base del MIR no ho interpretaven així (com ens senyala Corrêa): Al no fer aquesta petita, però important, diferència Rafael Uzcátegui borra de la història a personatges com Luciano Cruz Aguayo que, segons alguns, va ser assassinat pel propi MIR per oposar-se al verticalisme de la direcció

L'anarquista Joan García Oliver (1901-1980) utilitza el terme "exactamente" per referir-se a que la quantitat de violència que utilitzava la CNT en resposta a la de la societat burgesa era la mateixa (ni més ni menys).

Respecte al segon argument de l'anarquista brasiler ens remet a la diferència establerta per John Holloway, marxista autonomista irlandés resident a Mèxic, entre el "poder-fer" i el "poder-sobre", doncs, la "capacitat" es sinònim del primer. Respecte això, Rafael Uzcátegui afirma que no hi ha un major desenvolupament de com evitar que "capacitat" es transformi en "dominació", com que ni ell ni Holloway ho han explicat intentarem (modestament) fer-ho nosaltres.

Creiem que tothom entendrà que les "relacions polítiques" són "relacions de poder", per tant, "poder" i "política" són una mateixa cosa (o molt semblant almenys). Carl von Clausewitz, militar prussià de finals del XVIII principis del XIX, va ser un dels més influents historiadors i teòrics de la ciència militar moderna. És autor de la famosa frase "la guerra es la continuació de la política per altres mitjans"²⁶. Si entenem que la guerra és la forma més descarnada de violència pel poder, podríem dir, i només el grau d'intensitat ho diferenciaria, que la "violència (política) és la continuació de la política (pacífica) per altres mitjans".

L'anarquista Joan García Oliver va afirmar a les seves memòries: "*La acción, en nuestra or-*

ganización, era producto de las grandes resistencias que a su crecimiento oponía la infinita gama de intereses creados por la sociedad burguesa. Para poder crecer y desarrollarse, la CNT tenía que hacer saltar la costra que impedía su crecimiento. De ahí que fuese violenta en sus métodos. Y la cantidad de su violencia correspondía exactamente²⁷ a la cantidad de violencia que se le oponía".

Si entenem que la violència (política) es una forma de política i que aquesta és igual (o molt semblant almenys) al poder, podríem canviar, a aquest paràgraf de l'anarquista català, la paraula "violència" per "poder" i la frase seguiria tenint sentit: "la quantitat del seu poder corresponia exactament a la quantitat de poder que se l'hi oposava".

El fet que García Oliver utilitzi el terme "exactamente" té connotacions matemàtiques, que són les "ciències exactes". Anteriorment havíem mencionat que, segons alguns politòlegs, la política era un "joc de suma 0", el que guanyaven uns ho perdien els altres, això s'expressa en la fórmula: $-X + (+X) = 0$ on la incògnita "X" representa el "poder", la "política" o la "violència". Com evitar, doncs, que "capacitat" o "poder-fer" es transformin en "dominació"?

Aplicant "exactamente" el mateix "poder" que ens apliquen a nosaltres, doncs, el que creiem que Uzcátegui no entén es que no tenim "0" poder i, llavors, passem a +X, quan sumem "poder", sinó que, en principi, tenim un "poder negatiu" i passem, per tant, a 0 (l'abolició de tot poder)²⁸. Com es pot aconseguir aquesta exac-

26- Independentment de que vagi ser un individu moralment execrable, hem d'analitzar si el seu pensament ens serveix per resoldre aquest problema.

27- El subrallat és nostre.

28- Aquesta fórmula, ens diràn, no explicaria perquè les revolucions s'han transformat en una nova forma de poder.

Per fer-ho hem de fer més complexa aquesta. Anem a suposar que el "poder" és igual a 10, per tant, $-10 + (+10) = 0$. Però dins dels que no tenen poder, -10, hi ha les bases (-9) i l'avantguarda "revolucionària". Aquesta tindria un paper contradictori, doncs, per una banda està oprimida pel poder establert, (-1), però per l'altra oprimeix a les bases, (+1). Al produir-se la revolució el poble intenta eliminar el poder arribant a "0", per tant, i en principi seria $-9 + (+9) = 0$ però realment no es desfà de l'avantguarda "revolucionària" i la suma al procés, per tant, $-9 + (+9) + (-1) = -1$, l'avantguarda "revolucionària" s'ha aprofitat, com un paràsit, de la força de les bases per recuperar el seu poder deixant a aquestes en un (-1). Però si hi ha un (-1) és perquè hi ha un (+1) doncs el poder és un "joc de suma 0". Hem de veure el procés,

titut? No és una pregunta fàcil però pensem que, com a mínim, el moviment llibertari, en aquest cas per boca de Garcia Oliver, se la planteja a l'entendre la necessitat de no quedar-se curt ni arribar massa lluny en l'aplicació del poder.

Corréa afirma també, respecte el poder, que no hem d'utilitzar necessàriament conceptes creats per l'anarquisme per estudiar-lo: aquí hem de dir que no estem parlant, en aquest cas, d'estudiar-lo sinó de fer-lo operatiu sociopolíticament, és a dir, el problema no ve quan utilitzem la paraula "poder" per fer un estudi sobre l'anarquisme sinó quan la incorporem com a consigna en la nostra pràctica quotidiana de relació amb els moviments socials.

Respecte els arguments de la FAU, ens recorden que $-X + (+X) = 0$ és una situació ideal, doncs, segurament les relacions de poder mai desapareixin del tot (inclús en una societat llibertària hi pot haver "micropoders", per exemple, alguna agressió física injustificada etc) però si creiem que es poden veure reduïts a la mínima expressió

Per altra banda, no creiem que el "Poder Popular" estigui justificat davant la pèrdua dels valors associats a la classe treballadora doncs això seria haver donat la batalla per finalitzada enlloc d'intentar fer-ne una resignificació, tenint en compte que ja hem vist com els termes marxistes "lumpenproletariat" i "exèrcit industrial de reserva" estan íntimament relacionats i lliguen simbòlicament aquesta "nova" marginalitat amb la classe treballadora formal.²⁹

també, quan l'avantguarda revolucionària és (+1) respecte les bases. Quan aquestes fan la revolució sumant (+9) falta sumar-li el (+1) de la relació que estableix l'avantguarda revolucionària amb les bases, per tant, $-9 + (+9) + (+1) = +1$. Ja tenim doncs el nou poder instituit. Es tractaria d'una equació on la fracció de la incògnita "X" té dos valors: $(-1/X + 1/X)$. Si el poder és un "joc de suma 0" faltaria una segona revolució per eliminar l'avantguarda entronitzada al poder: $-1/X + (+1/X) = 0/X = 0$. Aquesta equació sembla indicar que, de totes maneres, s'ha produït un avanç respecte la situació anterior (la quantitat de poder a eliminar seria menor en la segona fase de la revolució) sinó fos perquè com més temps passi més perill hi ha de que la diferència torni a augmentar fins arribar a la situació original dels valors (-10) i $(+10)$.

29- A la paraula "lumpenproletariat" s'hi inclou "proletariat" i "exèrcit industrial de reserva" es pot substituir per "treballadors industrials de reserva" el que indica que són treballadors "en potència": que dependrà de la pressió que siguin capaços de desplegar.

5. Exposició i reflexions sobre el debat, al si del marxisme llatinoamericà, respecte la consigna "Poder Popular"

Degut a que els anarquistes llatinoamericans promotors del "Poder Popular" fan de pont teòric entre els marxistes i els anarquistes contraris al concepte, algunes de les conceptualitzacions marxistes ja ens sonaràn, doncs les hem vist per boca de la interpretació llibertària que en fan els primers.

Els seus arguments més repetits són a) s'ha de defensar el "Poder Popular" i no veure-ho com quelcom autoritari doncs el "poder" s'ha d'entendre com una relació i no com un objecte que es pot prendre, b) el "Poder Popular" és una crítica a la "burocratització", i a les fallides experiències del "socialisme real", doncs es tractaria d'una construcció a "l'aquí i ara" que anticipa el socialisme sense esperar que una avantguarda prengui el poder i c) El "Poder Popular" és quelcom diferent del "populisme", que es rebutja.

Respecte al primer argument hem de dir que estem completament d'acord però que això no és un motiu per defensar el "Poder Popular" (ja hem vist pel cas de Salou la nostra opinió sobre allò "Popular"), ara bé respecte el tema del "Poder" ja n'hem fet un primer esbós i ens falta analitzar la oportunitat d'utilitzar-lo com a consigna.

El segon argument ens porta a la reflexió sobre les relacions entre l'anarquisme i l'anomenada "nova esquerra": que seria una corrent nomaixista, que emergeix a partir de la dècada dels seixanta al món, i que recupera idees llibertàries i de l'anomenat "marxisme antiautoritari" (luxemburgisme, comunisme de consells etc). El problema és que aquesta "nova esquerra" es va institucionalitzar ràpidament (cas dels Verds a Alemanya, per exemple) produïnt-se la paradoxa que aquestes idees llibertàries i luxemburgistes, que havien incorporat modificant-les sensiblement, van servir per oxigenar les institucions i presentar-les com quelcom més proper als moviments socials de base.

Així respecte als promotors marxistes llatinoamericans del "Poder Popular" ens trobem que darrere una retòrica aparentment luxemburgista s'acaba afirmant, "de puntetes" i perquè no es noti, la necessitat de recolçar "críticament" els governs progressistes de torn que no són altra cosa que la "cara amable" del capitalisme. Pel cas ve-neçolà, l'argenti Guillermo M. Caviaasca afirma, a un article titulat *Poder Popular, Estado y Revolu-*

Pot la "Milícia Bolivariana" de Veneçuela reemplaçar l'Exèrcit com defensa algú promotor marxista del "Poder Popular"? De moment pel què ha servit és per fer de "força de xoc" i esquirolatge contra els treballadors.

ció que: "Lo sorprendente es que dentro de las viejas Instituciones (Ejército, Poder Ejecutivo, Parlamento, etc.) se impulsa (o al menos no se impide) el desarrollo de Instituciones que en perspectiva deben remplazar a las existentes".

Un Estat capitalista pot impulsar, o no impedir, la creació d'institucions que vulguin superar-lo? Per exemple, en el cas de que l'autor es refereixi a las "Milicias Bolivarianas" hem de recordar que aquestes són un mer apèndix de l'Exèrcit i que, inclús en alguna ocasió, Nicolás Maduro va amenaçar d'utilitzar-les per acabar amb el conflicte laboral de la siderúrgica estatal Sidor.

Aquesta milícia estatal està pensada per organitzar "Cuerpos Combatientes" d'interferència directa a les fàbriques, empreses i llocs de treball forçant a sectors obrers a militaritzar-se per fer de "força de xoc" i "esquirolatge" contra els seus propis companys, així com participar activament en el manteniment de l'ordre durant els "estats d'excepció".

Però també és cert que a Espanya, abans de la fundació de la Guàrdia Civil per part del General Narváez l'any 1844, existia la "Milícia Nacional" i que va ser dissolta perquè durant els disturbis urbans acostumava a posar-se al costat dels revoltats, és a dir, escapava al control del govern (recordem, per altra banda, el paper capdavanter de la milícia urbana parisina durant la Comuna de París de 1871).

Es refereix Caviasca a que l'Estat capitalista veneçolà pot estar "cavant la seva pròpia tomba" si se l'hi descontrola el cos que ell mateix ha creat? Recordem que la "Milícia Nacional" espanyola va ser dissolta, no sense resistència, i aquest, molt probablement, seria el cas veneçolà si hi hagués insubordinació. De moment, que sàpiguem això no ha passat.

Un altre exemple, serien els anomenats "Consejos Comunales", Maria Pilar García Guadilla, a l'article "*Poder Popular*" y *Consejos Comunales en Venezuela 2006-2011*, ens recorda varis condicionants que tenen: a) quan més distants ideològicament estan del govern més problemes tenen per aconseguir finançament, b) tenen unes funcions limitades a problemes bàsics i de supervivència i c) signifiquen una cooptació de les organitzacions socials doncs estan promoguts "des de dalt".

Nosaltres creiem que el balanç és negatiu i no se'n pot aconseguir una reversió amb un recolzament "crític" al govern, doncs això significa sovint fer malabarismes ideològics estèrils quan algunes d'aquestes instàncies pretenguin desbordar-se (si és que ho fan) i el govern bolivarià les acusi de "fer el joc a l'imperialisme" o bajanades similars.

És a dir, en la retòrica d'aquests autors es critica el "socialisme real" i es proposa una política socialista prefigurativa però, a la vegada, es confia en el desbordament d'institucions creades per l'Estat capitalista enlloc d'apostar per la construcció de noves: que en tot cas podrien fer pressió "des de fora" perquè aquestes trenqués-sin amb aquest Estat, com quan al Xile de l'any 72 el MIR i altres organitzacions van convocar l'Asamblea del Pueblo a Concepción, al marge dels organismes de base de la Unidad Popular, considerem que això devia contribuir a radicalitzar-los al ser interpel·lats "des de fora".

Respecte l'últim argument nosaltres argumentem que, de fet, el "Poder Popular" sí és una forma de populisme. Ernesto Laclau, teòric post-marxista, defensor d'una visió optimista respecte al populisme i autor de capçalera del sector "errejonista" de Podemos, afirma (atacant la visió materialista clàssica de Marx però també de Bakunin) que allò "polític" és autònom d'allò "social", és a dir, que d'una determinada posició

La classe treballadora és la que més mal pot fer al sistema doncs és capaç (si és conscient de la seva força) d'aturar la seva reproducció quotidiana.

en l'estructura jeràrquica de la societat (dividida en classes) no es desprèn necessàriament un posicionament polític concret.

Això l'hi serveix per afirmar que "populisme" és qualsevol discurs de pretensions contrahegemòniques que pretengui trencar amb l'estatus quo establert doncs, al ser autònom allò "polític" d'allò "social", es podria agrupar a persones, amb diferents posicions en la jerarquia social, en un mateix moviment sociopolític sense que aquest saltés pels aires degut a les contradiccions al seu si.

Es tractaria d'una posició relativista, tan en boga avui dia, consistent en pensar que no hi ha una realitat externa al llenguatge, que som exclusivament "animals simbòlics". Però, de fet, i mentre no visquem en un món on les nostres necessitats vitals estiguin cobertes, seguirem estar condicionats per la nostra posició en la societat. Hi ha, doncs, una realitat externa al llenguatge, la que ens recorda que ens hem de "guanyar el pa" en un món de recursos finits i mal repartits.

Els promotors marxistes del "Poder Popular" a l'utilitzar conceptes ambigus com "classes subalternes" (sense deixar clar qui és subaltern i, sobretot, si hi ha subalterns d'altres subalterns) pretenen, a l'igual que Laclau, que la suposada autonomia d'allò "polític" respecte d'allò "social" resoldrà aquestes contradiccions. El nostre paper com a revolucionaris anarquistes, pel contrari, ha de ser sempre fer saltar pels aires totes les asimetries, fins i tot o potser sobretot, les que s'amaguen darrere de discursos i consignes suposadament rupturistes.

6. Exposició i anàlisi de possibles consignes alternatives: "Poder Obrer i Popular", "Poder Obrer" i "Contrapoder Obrer"

Com a alternativa al "Poder Popular" alguns grups, com el Partido Comunista de los Pueblos de España (PCPE), han esgrimit la consigna "**Poder Obrero y Popular**", la reflexió crítica que necessita aquesta variant, de fet, és pràcticament idèntica a la que fèiem al segon capítol quan explicàvem que hi havia qui esgrimia la consigna "Poder Popular" però l'entenia després amb un paper capdavanter de la classe treballadora.

Aquest cas és el mateix, amb la diferència que el què normalment es desenvolupa en un text adjunt, aquí s'ha inclòs formalment a la consigna (posant "Obrer" davant de "Popular") i ja hem dit que això, a la pràctica, significava interpel·lar i recolçar a sectors com els "petits propietaris" però sense modificar-ne les seves característiques (bàsicament la contractació de treballadors), acceptant-los tal com eren amb la vana esperança que es "proletaritzaran" gradualment si se'ls incentiva a fer-ho (el que va fer la NEP de Lenin).

Això és "donal-s'hi peixet" sense comprendre que això pot servir, al contrari del que s'espera, perquè es recomponguin i ataquin, possiblement amb més energies que abans, la construcció revolucionària de la nova societat.

Conseqüentment, hem senyalat com a estratègia alternativa, la dels anarcosindicalistes aragonesos que era simplement deixar-los "al seu aire": permetrel's mantenir la seva propietat la, sempre i quan no hi contractessin a ningú, confiant en què la "força de l'exemple" produiria el seu canvi de mentalitat i, conseqüentment, l'extensió de la col·lectivització.

Per altra banda, “**Poder Obrer**” mereix una especial atenció: recupera, en una època on l’esquerra deriva cap a posicions ambigües que impedeixen destruir l’estructura de classes, la centralitat del subjecte revolucionari per excel·lència: això no ho diem perquè siguem uns dogmàtics i/o nostàlgics del passat, ho diem perquè aquesta (per la posició que ocupa en l’estructura socioeconòmica) és l’única que pot aturar la producció i circulació de mercaderies³⁰ materials i simbòliques (aquestes últimes produïdes per sectors laborals tan en boga com els teleoperadors, d’aquí que alguns autors parlin de “cognitariat” o “proletariat cognitiu”) i, per tant, aturar la reproducció quotidiana del sistema.³¹

Ara bé n’hem de fer una necessària reinterpretació entenent que la “nova” marginalitat de la que ens parla la **Federación Anarquista Uruguaya, els “pobres urbanos” del MIR i el “lumpenproletariat” de Marx formen part de la classe treballadora i, quan s’organitzen, juguen un paper revolucionari** com en el cas del **Movimiento de Trabajadores Desocupados (MTD)** d’Argentina.

Aquest canvi de paradigma, respecte al plantejament pessimista de Marx, és de vital importància avui dia, doncs, aquest sector social davant la jurisdicció de l’atur tendirà a créixer (ja és un sector social molt important a les principals ciutats dels països “en vies de desenvolupament”) i és imprescindible, per tant, no posar entrebancs conceptuals a la seva incorporació al moviment revolucionari sinó volem contribuir a que oscil·lin cap a la reacció autoritària del capitalisme.

Per altra banda, si bé podria semblar que no tenen la capacitat d’aturar la circulació de mercaderies perquè no ocupen un paper en l’estructura productiva formal, hem de recordar que una de les estratègies dels “piqueteros” (membres del MTD) són els “talls de ruta” i aquests, fets en llocs estratègics, poden bloquejar durant hores la circulació de mercaderies produïnt momentàniament un resultat similar: l’únic problema, que hem de mirar de resoldre, és que (de moment) el “dret a vaga” per la classe treballadora formal està més garantit que el fet de “tallar una ruta” per part de la informal.

“Potere Operaio”³² (“Poder Obrer”) fou una organització de l’extrema-esquerra italiana, activa entre 1967 i 1973, que va defensar l’espontaneïtat i l’auto-organització a les lluites obreres en contra de la representació sindical i el reformisme i que va sentar les bases de l’anomenada “autonomia obrera”: moviment que sota la consigna “tot el poder a l’assemblea” rebutjava la mediació dels sindicats en el conflicte classe obrera-patronal.

Es basava en la teoria del “operaisme” que considerava que el capitalisme tenia un caràcter reactiu, és a dir, que la introducció de noves legislacions i tecnologies productives obeïa a un constant intent de disciplinament d’una mà d’obra desobedient. Inverteix, doncs, altres interpretacions del marxisme consistents en la posició inversa: que el capital tenia la iniciativa i la classe treballadora estava en una posició de “veure-les venir”.

Avui dia, un dels seus antics militants Toni Negri, davant la derrota del moviment obrer als

30- O reanudar-la en cas de “lockout” (aturada) patronal. A la jurisdicció espanyola es susciten certs dubtes sobre el reconeixement d’aquesta figura. Per altra banda, aquesta reanudació eliminaria la seva mateixa característica de “mercaderia”, com quelcom separat i que aliena al treballador, al controlar-ne aquest la producció.

31- Aquesta reproducció del sistema (mitjançant la circulació de mercaderies) també està sustentada en el treball “domèstic” i de cures. Reconeixem que un dels déficits d’aquest text és la manca d’una àmplia perspectiva de gènere. Això és degut a que només hem pogut accedir a una obra que analitzi la relació entre “Poder Popular” i feminisme (*Apuntes sobre feminismos y construcción de Poder Popular* de Luciano Fabbri) que no aborda un tema que ens sembla fonamental: creiem que la posició de classe de les dones influeix en, alguns aspectes, de l’opressió patriarcal doncs certa capacitat econòmica pot permetre, a certes dones, externalitzar alguna de les conseqüències d’aquesta opressió en altres dones que ocupen una posició més baixa en l’estructura de classes com, per exemple, el fet de contractar a dones, normalment irregularment, per fer

les tasques domèstiques i de cures (i aquestes dues podrien estar incloses contradictòriament en l’imaginari d’allò “popular”).

Per altra banda, una “vaga de treball domèstic i de cures” (per aturar la reproducció del sistema) és més difícil de portar a terme degut a l’aïllament de cada espai domèstic respecte els altres. De totes maneres a Polònia i Argentina s’han convocat “vagues de dones” contra la prohibició de l’avortament i els feminicidis, respectivament: aquestes convocatòries, en principi, també afectaven el sector formal de l’economia i no sabem si les legislacions polaques i argentines permeten les vagues que no siguin estrictament per motius laborals, en cas de que no, estaríem parlant del que es coneix com a “vagues salvatges” el que suposaria un motiu afegit per recolçar-les.

32- L’anarquista Miguel Amorós els defineix com a “maoespontaneïstes”, corrent maoïsta que a partir d’una peculiar (i qüestionable) interpretació de la “Revolució Cultural”, a la Xina de 1966-1976, com a fenomen fonamentalment espontani, arriba a conclusions properes a l’anarquisme contribuint a la seva renovació teòrica.

80 i 90, renega del seu passat obrerista i defensa el concepte ambigu de “multitud” com a subjecte revolucionari. Perquè l’obrerisme no té avui dia gaire predicació als moviments socials i es prefereix conceptes com “multitud” o “Poder Popular”? La corrent “anticapitalista” de Podemos ens recorda, a través de Jaime Pastor, que el moviment 15-M estava format bàsicament per “*hijos e hijas de la clase media que ven frustradas sus expectativas de movilidad social ascendente*”.

A un article de Nega titulat “*La clase obrera hoy: canis e informáticos*” ens comenta que aquest subjecte mostraria dificultats per identificar-se amb la classe treballadora degut a que percep el fet de treballar, en feines normalment precàries, com a temporal, doncs, la seva formació acadèmica, espera, l’hi depari un futur més prometedor. No estarien, doncs, frustrades “encara” unes expectatives de mobilitat social ascendent que, contradites cada cop més per la realitat, encara es creu.

Aquest subjecte social abunda als moviments socials i podria explicar, sociològicament, la difusió de la consigna “Poder Popular” abans que la de “Poder Obrer” doncs encara creuen poder aspirar a integrar les capes superiors d’allò “Popular”, mantenint una consigna que no suposa un impediment simbòlic a la seva esperada mobilitat social ascendent, doncs, aquesta no produiria una fractura d’allò “Popular”. Això no vol dir que estiguem en contra de que algú (si pot) millori les seves condicions de vida (sempre que no sigui a costa d’altres) però sí que utilitzi consignes ambigües per no haver d’identificar-se amb els que han quedat a baix.

Potser precisament per això aquest article no ha agradat als anarquistes catalans promotors del “Poder Popular” (Embat) i en pengen una crítica, d’Eduardo Pérez (membre de l’Institut de Ciències Econòmiques i de l’Autogestió-ICEA) a la seva web, titulada *Els de baix i la classe obrera (aportació al debat amb Pablo Iglesias i Nega)*. En aquest segon article s’afirma que seria fals que qui té estudis universitaris no es sindicui perquè és (o creu que és) classe mitjana doncs precisament el sector públic és un dels sectors més sindicalitzats i, a la vegada, amb un nivell educatiu més alt.

Potere Operaio (“Poder Obrer”) va sentar, entre els 60 i els 70 a Itàlia, les bases de l’anomenada “autonomia obrera”.

Però al “sector públic”, precisament, és on més abunden un tipus especial de sindicats: Central Sindical Independiente y de Funcionarios (CSI-F), Confederación de Sindicatos de Trabajadores de la Enseñanza-Intersindical, etc. És a dir, sindicats “corporatius” (o “corporacions professionals”), no sindicats “de classe”, on els seus afiliats no s’identifiquen amb el conjunt de la classe treballadora sinó amb la seva professió.

Nega cau en l’error d’afirmar que estar afiliat a un sindicat necessàriament sigui sempre identificar-se amb la classe treballadora i Eduardo Pérez el segueix darrere quan, de fet, obvia el corporativisme al sector públic. És increïble que algú d’una fundació depenent d’un sindicat “de classe” i revolucionari³³ com la CNT “oficial”³⁴ sembli veure amb bons ulls bona part de l’actual panorama sindical entre el funcionariat, caracteritzat per un “exclusivisme”

33- Lògicament, aquesta és l’alternativa i no sindicats que diuen ser “de classe” i que agradeixen a aquesta classe com CC.OO i U.G.T. (doncs han firmat E.R.E.’s i Reformes Laborals des de la Transició). En aquests “sindicats” hi ha una burocràcia d’alliberats (una “aristocràcia obrera”) que es podria correspondre a una “classe mitjana”. Les bases d’aquests sindicats, a l’identificar-se amb aquesta i no superar-la revolucionàriament, podrien tenir també els seus valors.

34- Nosaltres vam ser expulsats arrel d’una desfederació inorgànica on 5 sindicats van expulsar a 15.

que es relaciona amb una cultura de “classe mitjana”.

Posteriorment, Eduardo Pérez, afirma que és fals que l'estudiantat universitari sigui de “classe mitjana” i immediatament després de dividir aquesta classe en tres grups (petits propietaris, treballadors amb rols intermedis de direcció i rentistes) afirma, immediatament després, que la majoria d'estudiants universitaris no són fills d'aquesta classe. Sense aportar cap estudi que ho desmenteixi! Simplement ho deixa anar! En canvi, Nega sí senyala que, segons dades del mateix Ministeri d'Educació, menys del 10% d'universitaris són fills de pares no universitaris.³⁵

Semblaria que hauríem d'entendre, doncs, aquesta tensió entre “Poder Obrer” i “Poder Popular”³⁶ com una dialèctica entre una classe sense, aparentment, consciència de si mateixa i una altra que, si bé existeix només com una projecció cap a un futur que mai no arriba, és més dinàmica en la protesta sociopolítica. Però hi ha un fet que podria invertir aquesta situació: Segons una notícia de “El Español”, de març de 2016, titulada *España en huelga: más paros que antes de la crisis económica* durant l'última legislatura de Mariano Rajoy es van desenvolupar 3.207 vagues, havent augmentat des d'abans de la crisi econòmica, sent convocades, a més a més, la majoria per sindicats alternatius a CC.OO i UGT.

Si bé faltaria analitzar-ne els motius, i les característiques dels sindicats convocants, podria significar l'emergència de la classe treballadora i, en conseqüència, el tensionament de l'univers que engloba allò “popular”, caracteritzat per la jerarquia política entre una “classe mitjana subjectiva” (és a dir, que es creu o creu que serà tal) i un proletariat en ascens pel camí de desplegar tota la seva potencialitat revolucionària.

Aquesta reflexió sobre l'oposició de la consigna “Poder Obrer” a la de “Poder Popular” segurament seguirà sense agradar als anarquistes que, com Uzcátegui i Rossineri, segueixen sent contraris a qualsevol ús d'una que inclogui el terme “poder”. Parlem, doncs, del terme “Contrapoder”: La preposició “Contra” significa “oposición y enfrentamiento” així com “indica que algo avanza o está situado en dirección contraria al medio en que se mueve”³⁷

Abans havíem vist que la política era un “joc de suma 0”, com que havíem relacionat els conceptes de “política” i “poder”, podríem dir que el poder també ho és. Recordem, $-X + (+X) = 0$. Si tenim en compte que el que guanya un és perquè ho perd l'altre, ho podríem expressar en dos equacions que expressen dos moviments (un ascendent i l'altre descendent), per tant, $-X + (+X) = 0$ però també $+X - (+X) = 0$.

El problema de la consigna “Poder Obrer” és que no expressa el moviment descendent, és a dir, expressa un moviment ascendent (o instituent) però no el descendent (o destituent). Aquesta “unidireccionalitat” creiem que és la causa de que els anarquistes contraris “a tot poder” no recolzin l'ús de cap consigna que inclogui aquest terme.

Pel contrari, com hem vist a la definició de la preposició “contra”, el concepte Contrapoder sí podria expressar aquests dos moviments, doncs, indica, per una part que “algo avanza” (moviment ascendent o instituent) però, per l'altra, que “está situado en dirección contraria al medio en que se mueve”³⁸ (moviment descendent o destituent). Expressa, a la vegada, que “avança”, $-X + (+X)$, i/o³⁹ que és “contrari”, $+X - (+X)$.

La “Asociación Universitaria Contrapoder” és un col·lectiu d'estudiants de la “Facultad de Ciencias Políticas y Sociología” de la Universidad Complu-

35- Per altra banda, Eduardo Pérez, afirma que aquests estudiants universitaris no entraran a formar part de cap “classe mitjana” quan accedeixin a un treball d'acord a la seva formació (posant com exemple la mala remuneració dels joves arquitectes). Però és que l'argument de Nega no era si ho farien sinó si creien que ho farien, és a dir, que el problema és que aquests estudiants universitaris es creuen el somni meritocràtic que els hi han venut durant la seva formació i, en conseqüència, s'entussudeixen en no identificar-se amb la classe treballadora.

36- A l'entendre que hi ha una tensió entre els dos no podem compartir que siguin sinònims com afirma Miguel Gómez en un article del periòdic digital “Solidaridad Obrera”, del 11/10/2016 titulat *La construcción del poder obrer per a la creació d'un sindicalisme revolucionari*: aquest militant llibertari afirma que el primer faria referència a “poble” i el segon “ens transporta automàticament a les lluites laborals”.

Amb això sembla dir que la consigna “Poder Obrer” només serviria aleshores quan, de fet, l'explotació que es produeix al centre de treball es reproduceix quan en sortim a través del consum (que ens segueix extraient plusvàlua venent-nos el que prèviament hem produït). Per tant, seguim sent treballadors, concloent-se la utilitat de la consigna més enllà de les “lluites laborals”.

37- Definició extreta de google. Segons la definició de Salvat, la preposició “contra” indica “oposición” però també “Hacia, en dirección a”.

38- Aquest “medio en que se mueve” no s'ha d'interpretar com el seu propi moviment ascendent, $-X + (+X)$, sinó com la força del poder instituent que podria arrossegar-lo i a la qual s'oposa, com si fos hipotèticament $+X + (+X)$.

39- A la definició diu “o” però, de fet, una cosa “o” altra seria el mateix que dir: una cosa (per alguns) “i” una altra (per altres).

tense de Madrid (Campus de Somosaguas). Es defineixen com a “antiautoritaris” i utilitzen la consigna “mandar obedeciendo” dels zapatistes mexicans. El 26 d'octubre de 2009 van organitzar, conjuntament amb la Federación de Estudiantes Libertarios (FEL), un acte amb el col·lectiu “Anarquistas contra el Mur” (anarquistes israelians que s'oposen a l'apartheid contra els palestins)⁴⁰.

L'únic problema que veiem en la utilització del terme “Contrapoder”, com a consigna, és que no té un contingut de classe i podria contribuir, per tant, a la reproducció de les asimetries socials: podríem parlar, doncs, de **Contrapoder obrer**. Aquest terme s'utilitza a un article titulat *Organizando el contrapoder obrero en Italia y Grecia*, de març de 2015, on es parla, pel cas d'aquests dos països, de l'intent de restauració d'aquesta idea, per part de sindicalistes i activistes dels moviments socials, en contra del repertori sindicalista tradicional.

A l'article es parla d'un “sindicalisme dels moviments socials”: concepte interessant doncs pot contribuir a superar l'escissió existent entre el “món del treball” i el “món del carrer”. Recordem que (a la nota al peu 36) havíem criticat el militant llibertari Miguel Gómez per limitar el “Poder Obrer” als conflictes laborals mentre que utilitzava la consigna “Poder Popular” pel què se'n produïa al marge.

Si entenem el “Contrapoder obrer” com un “sindicalisme dels moviments socials” es produeix, doncs, una superació d'aquesta escissió que ens porta a una concepció integral de la revolució. Com deia el situacionista francès Guy Debord sobre els anarquistes, aquests plantejaven: “(...) *la fusión de todas las exigencias parciales* (...) el que els hi donava el mèrit de “*representar el rechazo de las condiciones existentes en favor de la totalidad de la vida, y no alrededor de una especialización crítica privilegiada* (...)”.

Dècades més tard, aquesta idea de “sindicalisme dels moviments socials” podria ser interpretada com un “sindicalisme revolucionari” que va més enllà de la protesta laboral i abarca el conjunt del conflicte social fusionant “*todas las*

La “Asociación Universitaria Contrapoder” és un col·lectiu d'estudiants madrileny. L'únic problema que veiem en la consigna “Contrapoder” és que no té un contingut de classe.

La Federação Anarquista do Rio de Janeiro (FARJ), malgrat pertànyer a la corrent especificista, considera que no val la pena utilitzar el concepte “Poder Popular”, a fi de diferenciar-se d'altres sectors.

exigencias parciales” en una concepció unitària de la transformació de la societat. Aquesta ha estat sempre la concepció de la CNT: la de ser “més que un sindicat”.

Com deia Antonio Bar al seu estudi sobre l'anarcosindicat “*La CNT en los años rojos*”: “(...) *llegó a sobrepasar el marco habitual de actuación de un sindicato, para convertirse en el aglutinante de un movimiento social y político de carácter revolucionario* (...)”. I avui dia, aquesta concepció (que rebutja, com és lògic, la idea separada d'allò “polític” i allò “sindical” per fusionar-ho en una mateixa organització) sembla que reneix sense ser massa conscient dels seus orígens històrics.

40- Posteriorment, els principals fundadors de la *Asociación Universitaria Contrapoder* integrarien l'executiva de Podemos (Íñigo Errejón, Jorge Moruno, Rita Maestre o Tania González) complint-se allò que comentàvem de la institucionalització de l'anomenada “nova esquerra”: utilitzant les idees llibertàries i luxemburguistes per revitalitzar les institucions capitalistes. Sense voler, la FEL del Campus de Somosaguas va contribuir a catapultar aquests falsos luxemburguistes-llibertaris.

7. Conclusions.

En aquest document s'han vist varies qüestions, en resumirem algunes: Primer de tot, hem analitzat com la concepció que tenen els col·lectius que a Catalunya i Espanya defensen el "Poder Popular" es constitueix, majoritàriament, com una versió moderada de la que vé de l'altra banda de l'Atlàntic (doncs no planteja teòricament el "control territorial" arrabassat a l'Estat-Capital) i que això pot ser degut al pes més aclaparador de l'Estat a aquesta banda de l'oceà.

Aquestes limitacions autoimposades creiem que no tenen en compte el procés neoliberal que ens pot portar a assemblar-nos cada cop més a aquella regió, fent-se necessària la radicalització del discurs. També hem rebutjat la noció positiva del paper dels gestors socialdemòcrates a les institucions recuperant el pensament de Rosa Luxemburg.

Hem analitzat com dins de la consigna "Poder Popular" d'algun col·lectiu s'estableix una relació entre "classe treballadora" i "petits propietaris" on la primera interpel·la als segons, conclouent que es tracta d'una estratègia errònia, doncs si aquesta accepta la característica dels primers (bàsicament la contractació d'assalariats) només contribueix a reforçar-la.

Hem defensat, doncs, la "força de l'exemple" dels anarcosindicalistes aragonesos, conjuntament a la no acceptació d'assalariats, com a estratègia per proletaritzar els petits propietaris fent innecessària la consigna policlassista "Poder Popular".

Hem vist els orígens històrics de la consigna que estem criticant veient els diferents significats que se l'hi donava (aliança prioritària amb els "pobres urbans" o amb els "petits propietaris" del MIR i el PCCH respectivament) conclouent l'assimetria existent entre aquests, a favor del segon, fet que (en principi) ens ha de fer rebutjar la consigna.

També hem vist com, pel cas dels disturbis de Salou, la consigna "Poder Popular" podia saltar pels aires fruit d'unes contradiccions que ni una ambigüïtat calculada podria dissimular. A continuació s'ha fet un repàs de la discussió a l'anarquisme llatinoamericà veient com la utilització de la consigna "Poder Popular" per part d'autònoms i llibertaris pot actuar de "Cua de Lleó" de projectes de l'esquerra institucional.

Hem criticat el "purisme" d'alguns d'aquests anarquistes posant alguns exemples històrics de la utilització de la noció "poder" per part del nostre moviment, entenent que el que veien problemàtic era la seva utilització com a consigna. Hem intentat també explicar com es podria evitar que el "poder-fer" es convertís en dominació relacionant-

ho amb l'utilització del terme "exactamente" per part de Garcia Oliver que indica la voluntat d'arribar a un punt just en l'aplicació de la violència (o poder).

Respecte a la discussió al si del marxisme llatinoamericà hem qüestionat, pel cas concret veneçolà, si algunes institucions creades pel mateix Estat podien desbordar-se suposant un problema per aquest mateix i hem afirmat que, de fet, el "Poder Popular" sí constitueix una forma de populisme doncs, ambdós, es caracteritzen pel seu interclassisme.

Finalment hem exposat diferents consignes alternatives arribant a la conclusió que **Contrapoder obrer** expressava, degut als diferents significats de la preposició "contra", un "moviment descendent" del Poder instituït (Capital-Estat) i, a la vegada, un "moviment ascendent" del Poder instituent (Obrer) trobant-se al mig en "l'abolició de tot poder" que hem explicat pel "joc de suma 0".

Ens faltaria una última reflexió: Hem dit en varies ocasions, quan parlàvem del concepte "apoderament" o de la "batalla d'idees" xilena per a la significació del "Poder Popular" entre el MIR i el PCCH, que havíem de rebutjar la utilització d'una consigna quan majoritàriament el significat que se l'hi donava era contrari a les nostres idees.

Hi haurà qui no hi estigui d'acord i digui que la seva lluita és per "resignificar" el concepte. Nosaltres creiem, a l'igual que Bakunin, que el que ha de predominar sempre en tot moviment revolucionari és la negació que es tradueix, per aquest cas, en no intentar fer "resignificacions" de consignes que ens porten a ser absorbits per qui controla, degut al seu major pes mediàtic, el seu significat sociopolític.

És potser per aquest motiu que l'anarquista brasiler Felipe Corrêa ens recordava que pel cas de la Federação Anarquista do Rio de Janeiro: "(...) *hasta el momento prefiere no recurrir al termino poder popular para diferenciarse de otros sectores. Considera, simplemente, que no es un concepto que valga la pena ser disputado*".

Al llarg d'aquest document creiem haver senyalat els motius pels quals creiem sincerament que no val la pena.

NO AL "PODER POPULAR": CONSIGNA AMBIGUA I REFORMISTA

CONTRAPODER OBRER PER LA CONSTRUCCIÓ DEL COMUNISME LLIBERTARI

VISCA L'ANARQUIA

Martorell, 27 de Gener de 2017

Fonts consultades:

■ **PERIÓDICO, EL** *L'Ateneu Cooperatiu La Base okupa l'abandonat Institut Botànic del Poble-sec* (Dissabte, 11 de juny de 2016).

■ **LA BASE, ATENEU COOPERATIU A** fons <http://www.labase.info/>

■ **BETANCOR HARRETCHÉ, MARIA VIRGINIA** *Empoderamiento: ¿una alternativa emancipatoria?* Margen nº61 (junio de 2011).

■ **LUSBERT Can Vies** *Poder popular o insurreccionalismo* Regeneración Libertaria (11 de juny de 2014).

■ **EMBAT Qui som. 3. Objectius i Metodologia.** 3.2. Poder Popular <http://embat.info/>.

■ **ZIBECHE, RAÚL** *Poder Popular* Escuela de Cuadros – Videoteca de pensamiento marxista. Universidad Bolivariana de Venezuela y VIVE TV (youtube).

■ **GIMENO, JOAQUIM** *Cap a la construcció del Poder Popular. Reptes i riscos del cicle electoral* <http://www.embat.info> (24 de febrer de 2016).

■ **ENDAVANT** *Poder popular contra la UE i els estats capitalistes* <http://www.endavant.org/> (Gener de 2012).

■ **ENDAVANT** *Des dels barris a la ciutat, construïm el poder popular* http://www.endavant.org/wp-content/uploads/2016/03/Docs_jornades_Barcelone%CC%80s.pdf (2 i 3 d'octubre de 2015).

■ **VALL, OLEGUER** *Unitat Popular o Convergència Anticapitalista: Reflexions entorn un debat sobre com contribuir a l'articulació dels moviments socials.* <http://barcelona.indymedia.org/newswire/display/492397/index.php>.

■ **PAIDEIA, ESCUELA LIBRE** *Qué es* <http://www.paideiaescuelalibre.org/>.

■ **CARVAJAL, ALVARO** *Pablo Iglesias pasa del "Si se puede" al lema "luchar, crear, poder popular"* El Mundo (17/10/2016).

■ **CARVAJAL, ALVARO** *Iglesias arremetió contra los 'errejonistas' por criticar el lema "luchar, crear, poder popular"* El Mundo (17/10/2016).

■ **ARIOS AUTORES** *Anticapitalistas en Podemos: Construyendo Poder Popular* Sylone - Colección En Perspectiva (2016).

■ **RODRÍGUEZ, JESÚS y SIERRA, ROMÁN** *Un Podemos para construir poder popular* <https://www.cuartopoder.es>.

■ **PODEMOS POR EL SOCIALISMO** *Organicemos el Poder Popular y la Revolución*

<http://www.podemosporelsocialismo.es>.

■ **LUSBERT** *Sociedades paralelas y poder popular* Cooperativa Integral Catalana (12 d'agost de 2015).

■ **GUILLAMÓN, AGUSTÍN** *La izquierda del POUJ en Mayo de 1937. Militancia y pensamiento político de Josep Rebull* <http://www.red-libertaria.net>.

■ **GUILLAMÓN, AGUSTÍN** *De los comités de defensa al análisis de los órganos de poder* <http://www.anarkismo.net> (18 de julio de 2016).

■ **ALBA, VÍCTOR** *El marxisme a Catalunya 1919-1939 Vol. II Història del POUJ* Editorial Pòrtic - Col·lecció Nàrtex.

■ **GAYUBAS, A.** *La experiencia anarquista: Colectivizaciones en España (1936-1937)* <http://www.portaloaca.com/> (15 de enero de 2015).

■ **UZCÁTEGUI, RAFAEL** *El anarquismo estadocéntrico del Poder Popular* <http://2014.kaosenlared.net/> (28 de marzo de 2014).

■ **LEIVA FLORES, SEBASTIÁN** *Teoría y práctica del poder popular: los casos del Movimiento de Izquierda Revolucionaria (MIR, Chile, 1970 - 1973) y el Partido Revolucionario de los Trabajadores - Ejército Revolucionario del Pueblo (PRT - ERP, Argentina, 1973 - 1976)* Universidad de Santiago de Chile – Facultad de Humanidades – Departamento de Historia.

■ **CORVALAN, LUIS (SECRETARIO GENERAL DEL PARTIDO COMUNISTA DE CHILE)** *XIV El Poder Popular. Única Alternativa Patriótica y Revolucionaria (Informe al XIV Congreso Nacional del Partido)* Santiago de Chile, 23 al 29 de Noviembre de 1969.

■ **MARX, KARL** *El 18 de Brumario de Luis Bonaparte* Editorial Ariel (marzo de 1977).

■ **GIDDENS, ANTHONY** *Sociología* Alianza Editorial (2001).

■ **324.CAT** *Mor un senegalès a Salou quan fugia dels Mossos en una operació contra el "top manta"*.

■ **MARTINEZ REYGAZ, DAVID** *Dudas de la versión de los Mossos sobre la muerte del senegalés: la secretaria judicial no acompañó la intervención* <http://www.vozpopuli.com/> (12/08/2015).

■ **JUST, MÓNICA** *El comercio exige contundencia a la administración contra el 'top manta'* Diari de Tarragona (30/08/2015).

■ **SINDICATO POPULAR DE VENDEDORES AMBULANTES** *El Sindicato Popular desmiente #5mentiras* <https://traslamanta.wordpress.com>.

■ **UZCÁTEGUI, RAFAEL** *Grupos libertarios y poder popular: Dinamitando el anarquismo desde adentro* <http://prensaanarquista.blogspot.com/es/> (2 de enero de 2011).

■ **ROSSINERI, PATRICK** *La quimera del Poder Popular: una forma de integración al sistema* <http://www.alasbarricadas.org> (03/07/2009).

■ **ROSSINERI, PATRICK** *La aceptación del concepto de Poder como negación del anarquismo* <http://2014.kaosenlared.net/> (15 de enero de 2013).

■ **FONTEIS, GEORGE** *Manifiesto Comunista Libertario* <https://docs.google.com>.

■ **NIN, ANDREU** *El Problema del Poder en la Revolución* La Batalla (27 d'abril de 1937).

■ **BAKUNIN** *Recull d'escrits breus Col·lectiu Libertari "Negres Tempestes"*, Biblioteca Social d'Olot, Logofobia, Aldarull Edicions i El Grillo Libertario.

■ **VELASCO CRIADO, DEMETRIO** *Ética y Poder Político en M. Bakunin* Universidad de Deusto (1993).

■ **CORRÉA, FELIPE** *Poder y anarquismo ¿aproximación o contradicción?* <http://www.nodo50.org/ekintza>.

■ **ARIOS AUTORES** *Anarquismo y Poder Popular: Teoría y práctica suramericana* Ediciones Gato Negro-Distribuidora Rojinegro (junio 2011).

■ **GARCÍA OLIVER, JUAN** *EL Eco de los Pasos Ruedo Ibérico – Ibérica de Ediciones y Publicaciones* (1978).

■ **MILTONLEON@GMAIL.COM** *Las "Milicias Bolivarianas de Chávez"* laclase.info (4 de noviembre de 2009).

■ **ARIOS AUTORES** *Reflexiones sobre el poder popular* Editorial El Colectivo – Colección Realismo y Utopía. (Buenos Aires, 2007).

■ **GARCÍA GUADILLA, MARIA PILAR** *"Poder Popular" y Consejos Comunales en Venezuela 2006-2011* <http://periodicoeliberario.blogspot.com/es/>.

■ **FABBRI, LUCIANO** *Apuntes sobre feminismos y construcción de Poder Popular* Puño y Letra – Editorialismo de Base.

■ **AMORÓS, MIGUEL** *Anarquía profesional y desarme teórico: Una crítica al insurreccionalismo* El Sol Ácrata – Periódico Anarquista (11 de enero de 2013).

■ **NEGA** *La clase obrera hoy: canis e informáticos* <http://www.nodo50.org> (16 de julio de 2013).

■ **PÉREZ, EDUARDO** *Els de baix i la classe obrera (aportació al debat amb Pablo Iglesias i Nega)* <http://embat.info> (16 d'octubre de 2013).

■ **RODRÍGUEZ, JOSÉ** *Sindicalismo corporativo y profesional versus sindicalismo de clase, la alternativa de la aristocracia obrera* <http://www.joserodriguez.info/> (30 de setembre de 2011).

■ **GÓMEZ, MIGUEL** *La construcción del poder obrer per a la creació d'un sindicalisme revolucionari* Solidaridad Obrera (11/10/2016).

■ **LÓPEZ, PATRICIA** *España en huelga: más paros que antes de la crisis económica* <http://www.elespanol.com/> (11/03/2016).

■ **SALVAT ALFA** *Diccionario Enciclopédico Salvat* Editores S.A. (1987).

■ **CONTRAPODER** *Definición política de contrapoder* <https://aucontrapoder.wordpress.com> (26/10/2006).

■ **ANONERROR** *Crónica del acto con "Anarquistas contra el muro" del 26/10/09* <http://www.alasbarricadas.org/> (27/10/2009).

■ **GIL, IVÁN y PALOMA, ESTEBAN** *Así nacía Podemos en la Complutense* <http://www.elconfidencial.com/> (20/03/2015).

■ **ZAMPONI, LORENZO y VOGIATZOGLOU, MARCOS** *Organizando el contrapoder obrero en Italia y Grecia* <https://www.tni.org> (24 de marzo de 2015).

■ **DEBORD, GUY** *La Sociedad del espectáculo* Editorial La Marca - Biblioteca de la mirada (agosto de 1995).

■ **BAR, ANTONIO** *La C.N.T. en los años rojos: del sindicalismo revolucionario al anarcosindicalismo (1910-1926)* Akal/Universitaria (septiembre de 1980).

...) EI PODER POPULAR SE VUELVE UNA SUERTE DE COMODÍN, FUNCIONA COMO UNA FRASE QUE ENCAJA PERFECTAMENTE EN TODOS LOS JUEGOS DE LENGUAJE QUE SE PROPONEN. ANTES QUE UNA CATEGORIA ANALÍTICA CONSTITUYE UNA LICENCIA POÉTICA. CUANDO SE LA EMPLEA TODOS SABEN A QUÉ ESTÁN HACIENDO REFERENCIA PERO NUNCA SABEN CONCRETAMENTE DE QUÉ ESTÁN HABLANDO Y, POR AÑADIDURA, TAMPOCO SABEN A DÓNDE APUNTAN CON LAS DISCUSIONES DESDE EL MOMENTO QUE MANIPULAN CATEGORIAS AMBIGUAS. (...)

Esteban Rodríguez *Más acá del Estado, en el Estado y contra el Estado. Apuntes para la definición del poder popular en Reflexiones sobre el poder popular.*

Av/Pau Claris núm. 20 Entresol
08760 Martorell (Baix Llobregat Nord)
Tel: (93) 774 01 51
cntmartorell@gmail.com